ΑΧΙΛΛΕΥΣ Γ. ΧΑΛΔΑΙΑΚΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΜΣ ΕΚΠΑ

Η παλαιά και η νέα μέθοδος της βυζαντινής σημειογραφίας: μια αναστοχαστική προσέγγιση

Χρυσάνθου, *Θεωρητικὸν Μέγα τῆς Μουσικῆς*, σσ. 29-32, §§ 66-71

§. 67. Τροχὸν λέγουσιν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ μίαν μέθοδον, μὲ τὴν ὁποίαν ἀναβαίνουσι καὶ καταβαίνουσι διατονικῶς τὰ διαστήματα τοῦ Πεντα-χόρδου, διὰ τῶν εἰρημένων ὀκτὼ λέξεων, ἢ πολυσυλλάβων φθόγγων (α).

§. 68. Κατασκευάζεται δὲ ὁ Τροχὸς, ἂν ἐν τῷ τυχόντι κύκλῳ τέσσαρες διάμετροι τέμνωσιν ἀλλήλας· καὶ ἐπὶ τὸ πέρας μιᾶς αὐτῶν γραφῇ ὁ ᾱ· καὶ ἐπὶ τὸ τῆς

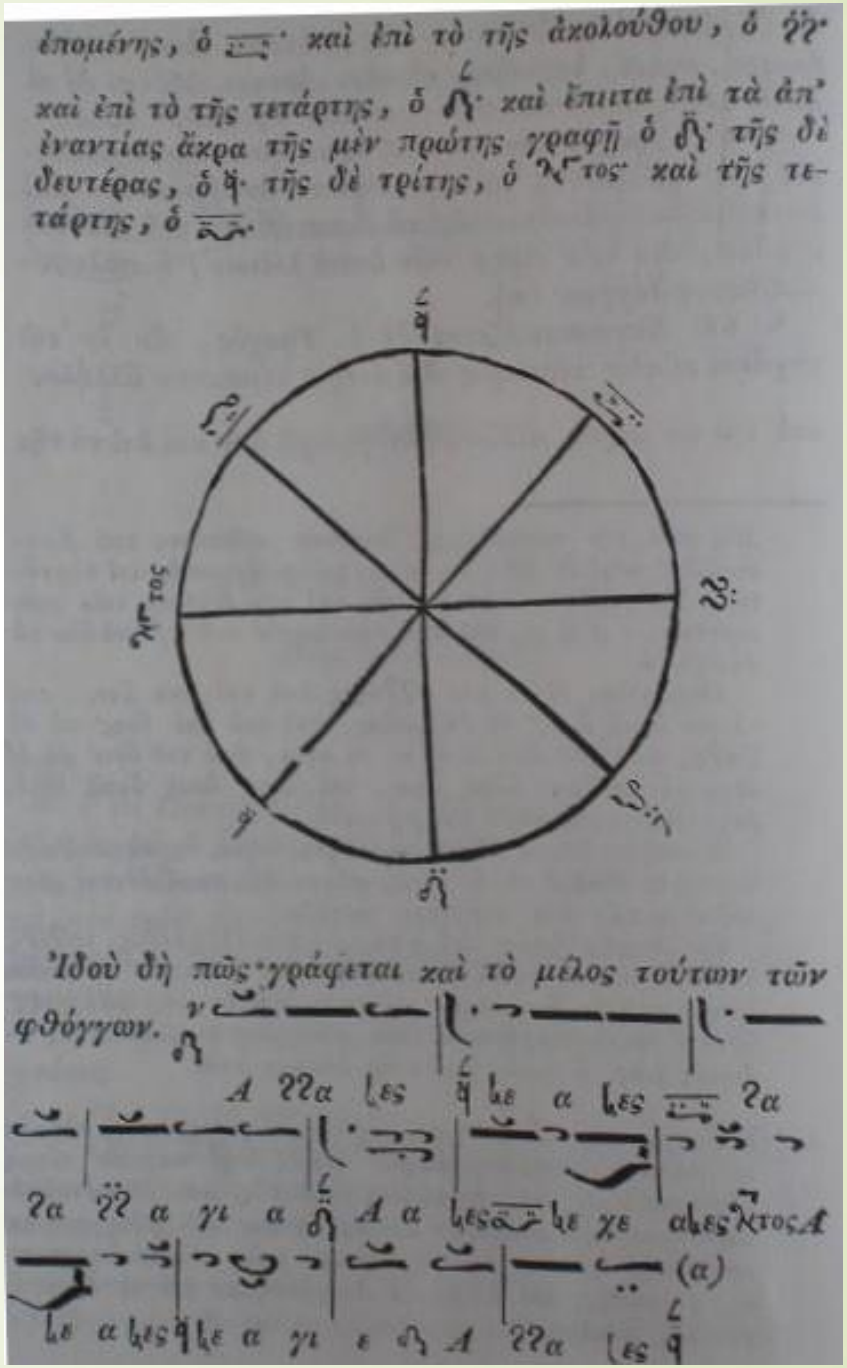

Χρυσάνθου, *Θεωρητικὸν Μέγα τῆς Μουσικῆς*, σσ. 28-32, §§ 66-71

§. 69. Ψάλλομεν δὲ τούτους τοὺς φθόγγους κατὰ τὸν Τροχὸν, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ϟ, καὶ προφέροντες αὐτὸν αϟϟαϟες, μὲ τὸ μέλος τὸ ὁποῖον παριστῶσιν οἱ χαραχτῆρές του· εἶτα ἐλθόντες ἐπὶ τὸν ⸏, προφέρομεν αὐτὸν ϟεαϟες ἐμμελῶς· ἔπειτα ἐλθόντες εἰς τὸν ϟϟ, προφέρομεν αὐτὸν ϟαϟα ἐμμελῶς· μετέπειτα ἐλθόντες ἐπὶ τὸν ϟ, προφέρομεν αὐτὸν αγια ἐμμελῶς· καὶ στραφέντες εἰς τὸ ἄλλο πέρας, εὑρόντες τὸν ⸏, προφέρομεν αὐτὸν ααϟες μὲ τὸ μέλος του· μεταβάντες δὲ εἰς τὸν ⸏τος, προφέρομεν αὐτὸν ϟεχεαϟες μὲ τὸ μέλος του· μεταβάντες δὲ εἰς τὸν ϟ, προφέρομεν αὐτὸν αϟεαϟες μὲ τὸ μέλος του· καταντήσαντες δὲ καὶ εἰς τὸν ϟ. προφέρομεν αὐτὸν ϟεαγιε μὲ τὸ μέλος του· καὶ ἐντεῦθεν στραφέντες εἰς τὸ ἄλλο πέρας, εὑρόντες τὸν ϟ, προφέρομεν αὐτὸν αϟϟαϟες· ὡς προείρηται.

§. 70. Ἀλλ' οὕτω τέσσαρας μὲν φθόγγους ψάλλομεν ἀνιόντας· τέσσαρας δὲ κατιόντας. Εἰδὲ θέλομεν νὰ ἀναβαίνωμεν καὶ περισσότερον, ἐλθόντες εἰς τὸν ϟ, οὐ στρεφόμεθα εἰς τὸν ⸏, ἀλλ' εἰς τὸν ϟ, καὶ οὕτω προχωροῦμεν. Εἰ δὲ θέλομεν νὰ καταβαίνωμεν καὶ περισσότερον, φθάσαντες ἐπὶ τὸν ϟ, οὐ στρεφόμεθα εἰς τὸν ϟ, ἀλλ' εἰς τὸν ⸏, καὶ οὕτω προχωρῶμεν. Εἰδὲ θέλομεν νὰ ἀναβαίνωμεν ἢ νὰ καταβαίνωμεν ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων φθόγγων, ὅπου καὶ ἂν εὑρισκώμεθα, στρεφόμεθα, εἰς τὸ ἀπ' ἐναντίας πέρας.

§. 71. Ἀνιέναι μὲν θέλων ἐν τῷ Τροχῷ ἀπὸ μὲν τοῦ ϟ, ἢ τοῦ ϟ ἐλεύσομαι εἰς τὸν ⸏· ἀπὸ δὲ τοῦ ⸏ ἢ τοῦ ⸏τος, εἰς τὸν ϟϟ· ἀπὸ δὲ τοῦ ϟϟ ἢ τοῦ ⸏, εἰς τὸν ϟ· καὶ ἀπὸ τοῦ ϟ ἢ τοῦ ϟ, εἰς τὸν ϟ. Κατιέναι δὲ θέλων ἐν τῷ Τροχῷ, ἀπὸ μὲν τοῦ ϟϟ ἢ τοῦ ⸏ ἐλεύσομαι εἰς τὸν ⸏τος· ἀπὸ δὲ τοῦ ϟ ἢ τοῦ ϟ, εἰς τὸν ⸏· ἀπὸ δὲ τοῦ ϟ ἢ τοῦ ϟ, εἰς τὸν ϟ· καὶ ἀπὸ τοῦ ⸏ ἢ τοῦ ⸏τος, εἰς τὸν ϟ.

§. 72. Τίς ἀράγε τούτων τῶν ὀκτὼ φθόγγων τοῦ Τροχοῦ ἔχει τὰ πρωτεῖα; τὶς δὲ τὰ δευτερεῖα, χρεωστῶν νὰ λαμβάνῃ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου; ἐν γένει μὲν, οὐδεὶς· ἐπειδὴ κἀνένας ἀπὸ αὐτοὺς δὲν συνίσταται ἄνευ διαστήματος, τὸ ὁποῖον προϋποτίθησιν ἄλλον φθόγγον, ἢ τόνον· ἐν μέρει δέ, πάντες· ἐπειδὴ κάθ' ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς πρέπει νὰ γίνηται καὶ πρῶτος, καὶ δεύτερος, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν χρείαν.

Ὁ Χρύσανθος παραθέτει τὸ οἰκεῖο σχῆμα, ὅπου ἀπὸ τὴ μία μεριὰ συμβολίζεται ἡ ἀνάβαση καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ κατάβαση:

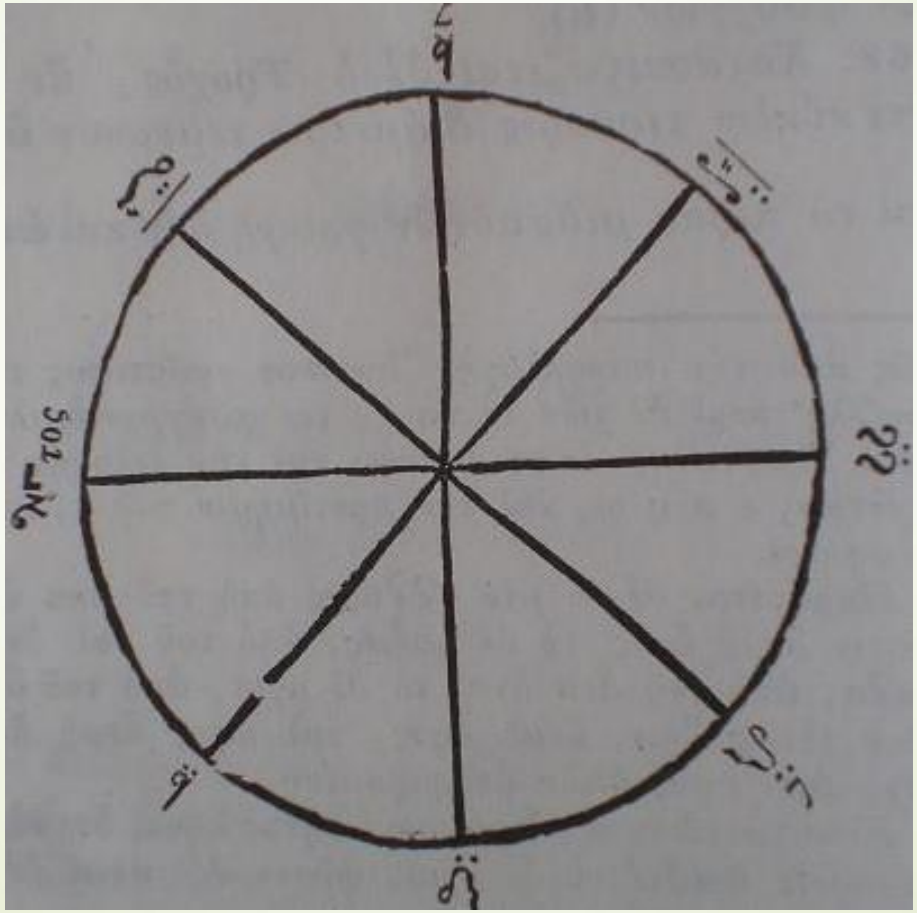

Διευκρινίζει, ἐπίσης, ὅτι οἱ σχετικοὶ (πολυσύλλαβοι) φθόγγοι ἐκφέρονται (κατὰ κυκλωτερῆ, ὁμοίως, τρόπο) μὲ συγκεκριμένο μέλος:

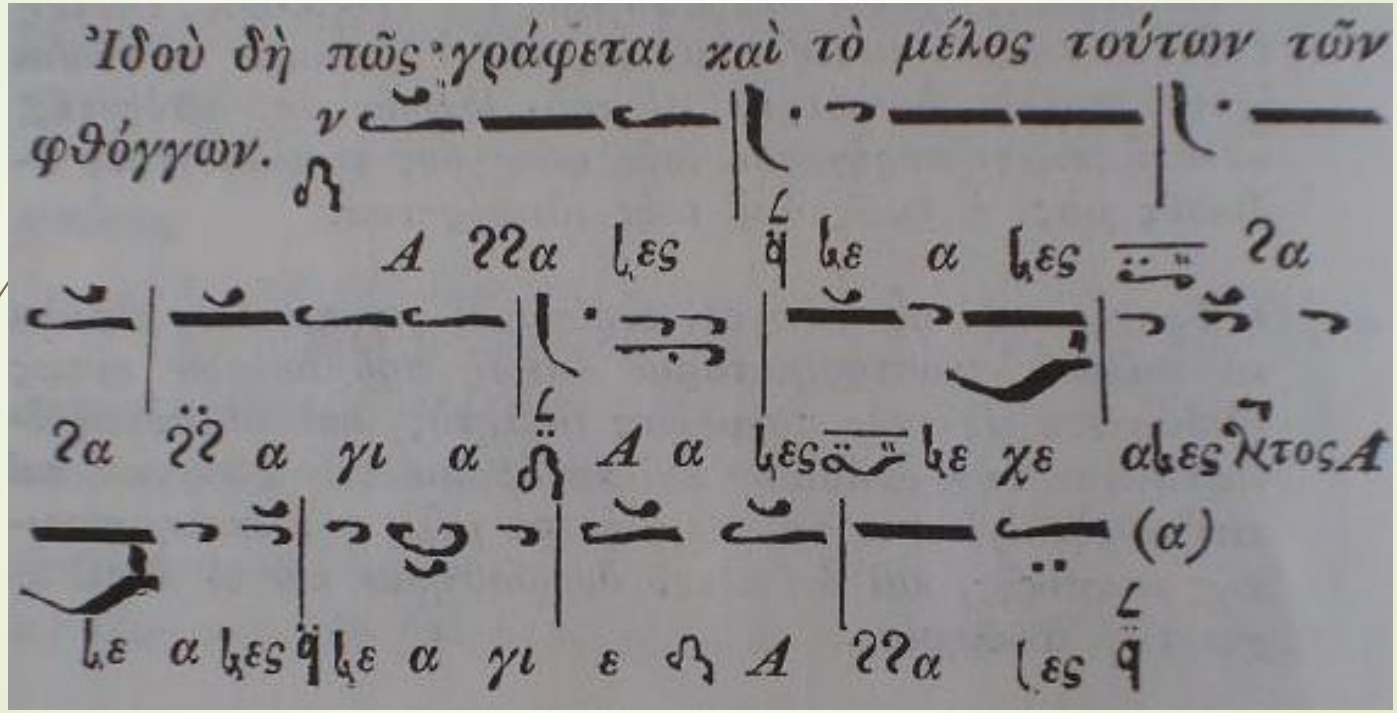

Ἐπιπλέον σχολιάζει:

α΄. Τὸ ὄνομα τοῦ τροχοῦ:

§. 67. Τροχὸν λέγουσιν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ μίαν μέθοδον, μὲ τὴν ὁποίαν ἀναβαίνουσι καὶ καταβαίνουσι διατονικῶς τὰ διαστήματα τοῦ Πεντα-χόρδου, διὰ τῶν εἰρημένων ὀκτὼ λέξεων, ἢ πολυσυλλάβων φθόγγων (α).

β΄. Τὸ σχῆμα καὶ τὴν κατασκευή του:

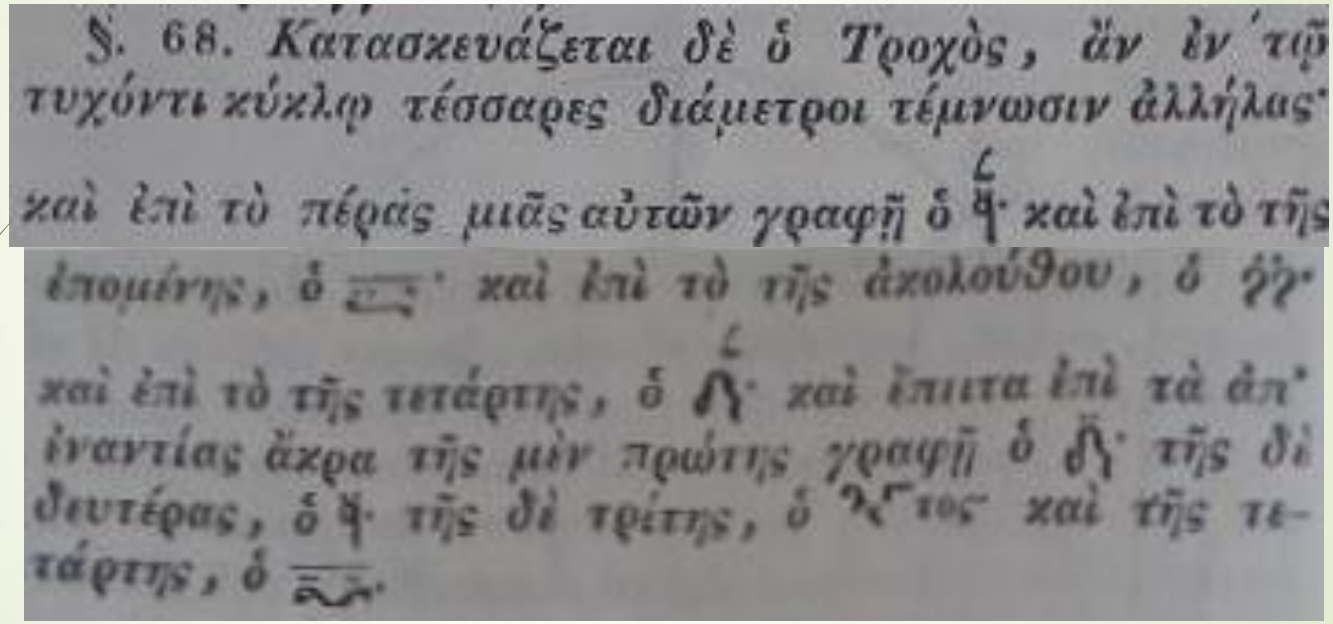

§. 68. Κατασκευάζεται δὲ ὁ Τροχὸς, ἂν ἐν τῷ τυχόντι κύκλῳ τέσσαρες διάμετροι τέμνωσιν ἀλλήλας· καὶ ἐπὶ τὸ πέρας μιᾶς αὐτῶν γραφῇ ὁ ϟ· καὶ ἐπὶ τὸ τῆς ἑπομένης, ὁ ΞΞ· καὶ ἐπὶ τὸ τῆς ἀκολούθου, ὁ ϟϟ· καὶ ἐπὶ τὸ τῆς τετάρτης, ὁ ϟ· καὶ ἔπειτα ἐπὶ τὰ ἀπ' ἐναντίας ἄκρα τῆς μὲν πρώτης γραφῇ ὁ ϟ· τῆς δὲ δευτέρας, ὁ ϟ· τῆς δὲ τρίτης, ὁ ϟ· καὶ τῆς τετάρτης, ὁ ΞΞ.

γ΄. Τὸν τρόπο μουσικῆς ἀνάγνωσής του:

§. 69. Ψάλλομεν δὲ τούτους τοὺς φθόγγους κατὰ τὸν Τροχὸν, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ϟ, καὶ προφέροντες αὐτὰν αϟϟαϟες, μὲ τὸ μέλος τὸ ὁποῖον παρισιῶσιν οἱ χαραχτῆρές του· εἶτα ἐλθόντες ἐπὶ τὸν ⲥ̅ⲥ̅, προφέρομεν αὐτὸν ϟεαϟες ἐμμελῶς· ἔπειτα ἐλθόντες εἰς τὸν ϟϟ, προφέρομεν αὐτὸν ϟαϟα ἐμμελῶς· μετέπειτα ἐλθόντες ἐπὶ τὸν ϟ, προφέρομεν αὐτὸν αγια ἐμμελῶς· καὶ στραφέντες εἰς τὸ ἄλλο πέρας, εὑρόντες τὸν ⲥ̅ⲥ̅, προφέρομεν αὐτὸν ααϟες μὲ τὸ μέλος του· μεταβάντες δὲ εἰς τὸν ⲛ̅ⲧος, προφέρομεν αὐτὸν ϟεχεαϟες μὲ τὸ μέλος του· μεταβάντες δὲ εἰς τὸν ϟ, προφέρομεν αὐτὸν αϟεαϟες μὲ τὸ μέλος του· καταντήσαντες δὲ καὶ εἰς τὸν ϟ. προφέρομεν αὐτὸν ϟεαγιε μὲ τὸ μέλος του· καὶ ἐντεῦθεν στραφέντες εἰς τὸ ἄλλο πέρας, εὑρόντες τὸν ϟ, προφέρομεν αὐτὸν αϟϟαϟες· ὡς προείρηται.

Ἰδοὺ δὴ πῶς γράφεται καὶ τὸ μέλος τούτων τῶν φθόγγων.

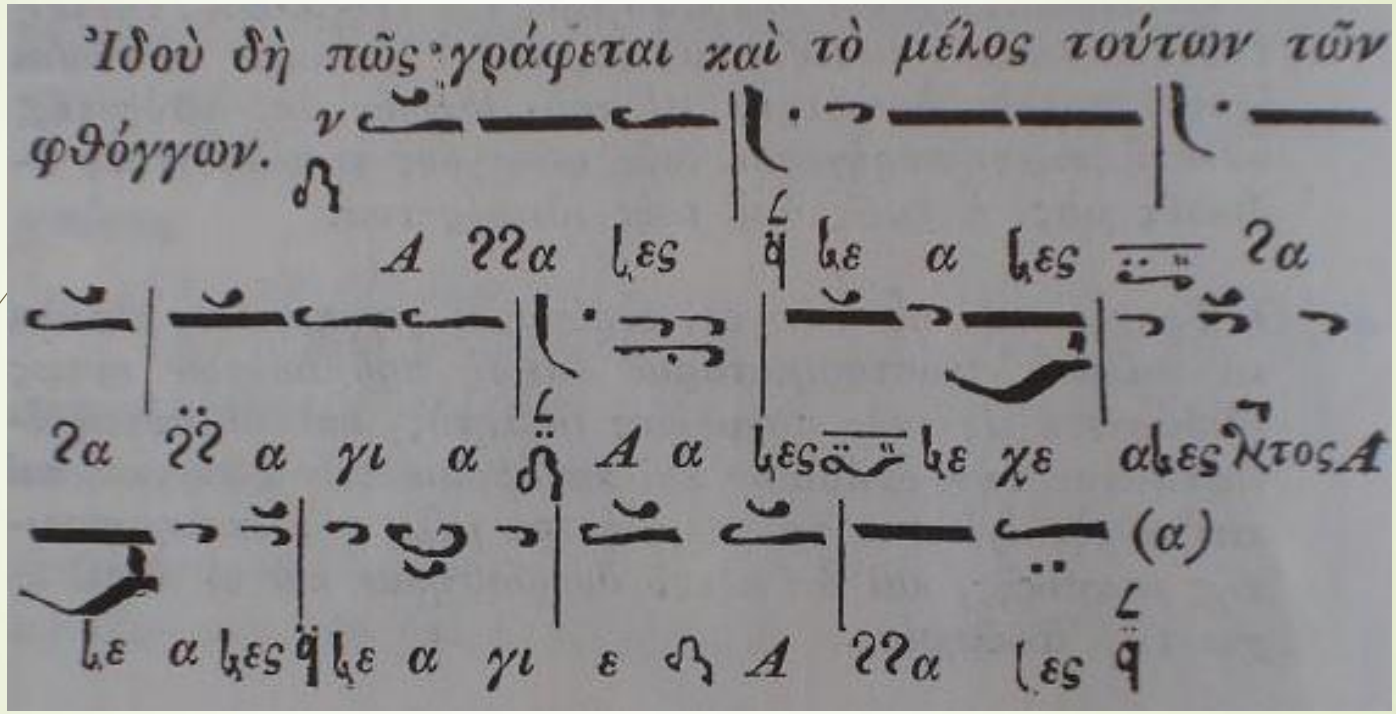

δ΄. Τὴν ἐπὶ τὸ ὀξὺ καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ διεύρυνση τῶν διαστηματικῶν δεδομένων του

[μὲ τὴν ἐπισήμανση ὅτι προκειμένου νὰ διευρυνθεῖ ἡ φωνητικὴ ἀνάβαση ἢ κατάβαση ἀρκεῖ ἁπλῶς μιὰ συνεχὴς ἐπανάληψη (καλύτερα, θὰ λέγαμε: ἀνακύκληση) τῶν ἑκατέρωθεν δεδομένων]:

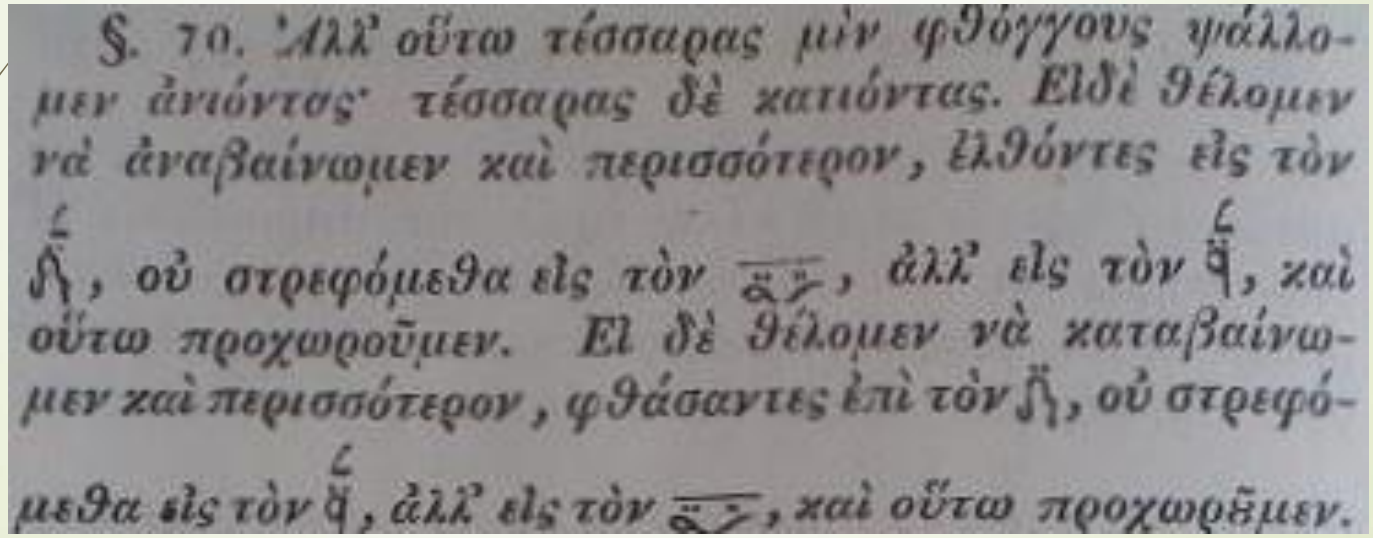

§. 70. Ἀλλ' οὕτω τέσσαρας μὲν φθόγγους ψάλλομεν ἀνιόντες· τέσσαρας δὲ κατιόντας. Εἰδὲ θέλομεν νὰ ἀναβαίνωμεν καὶ περισσότερον, ἐλθόντες εἰς τὸν ζ, οὐ στρεφόμεθα εἰς τὸν ζ, ἀλλ' εἰς τὸν ζ, καὶ οὕτω προχωροῦμεν. Εἰ δὲ θέλομεν νὰ καταβαίνωμεν καὶ περισσότερον, φθάσαντες ἐπὶ τὸν ζ, οὐ στρεφόμεθα εἰς τὸν ζ, ἀλλ' εἰς τὸν ζ, καὶ οὕτω προχωρῶμεν.

ε΄. Τοὺς μεταξὺ φωνητικῆς ἀνάβασης καὶ κατάβασης δημιουργούμενους συσχετισμούς

[μὲ τὴν ἐπισήμανση ὅτι ἀπέναντι ἀπὸ κάθε φθόγγο τῆς ἀνάβασης εὑρίσκεται ὁ ἀμέσως ἀντίστοιχός του τῆς κατάβασης (καὶ ἀντιστρόφως)]:

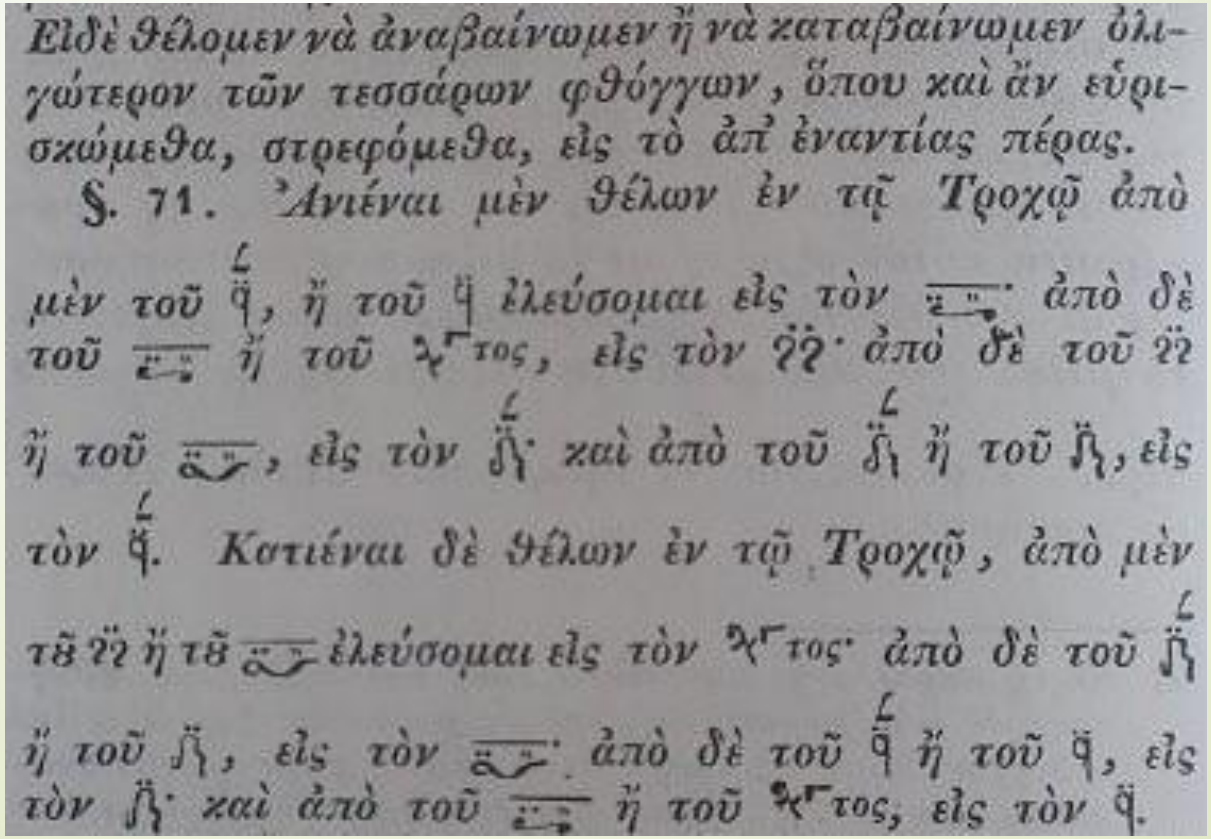

Εἰδὲ θέλομεν νὰ ἀναβαίνωμεν ἢ νὰ καταβαίνωμεν ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων φθόγγων, ὅπου καὶ ἂν εὑρισκώμεθα, στρεφόμεθα, εἰς τὸ ἀπ' ἐναντίας πέρας.

§. 71. Ἀνιέναι μὲν θέλων ἐν τῇ Τροχῷ ἀπὸ μὲν τοῦ ᾱ, ἢ τοῦ ᾱ ἐλεύσομαι εἰς τὸν ·· ἀπὸ δὲ τοῦ ·· ἢ τοῦ ·· τος, εἰς τὸν ·· ἀπὸ δὲ τοῦ ·· ἢ τοῦ ··, εἰς τὸν ·· καὶ ἀπὸ τοῦ ·· ἢ τοῦ ··, εἰς τὸν ᾱ. Κατιέναι δὲ θέλων ἐν τῷ Τροχῷ, ἀπὸ μὲν τοῦ ·· ἢ τοῦ ·· ἐλεύσομαι εἰς τὸν ·· τος· ἀπὸ δὲ τοῦ ·· ἢ τοῦ ··, εἰς τὸν ·· ἀπὸ δὲ τοῦ ᾱ ἢ τοῦ ᾱ, εἰς τὸν ·· καὶ ἀπὸ τοῦ ·· ἢ τοῦ ·· τος, εἰς τὸν ᾱ.

Ἐπιπλέον σχολιάζει:

α΄. Τὸ ὄνομα τοῦ τροχοῦ:

§. 67. Τροχὸν λέγουσιν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ μίαν μέθοδον, μὲ τὴν ὁποίαν ἀναβαίνουσι καὶ καταβαίνουσι διατονικῶς τὰ διαστήματα τοῦ Πεντα-χόρδου, διὰ τῶν εἰρημένων ὀκτὼ λέξεων, ἢ πολυσυλλάβων φθόγγων (α).

Οἱ δὲ Ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ παρίστων τὰ τέσσαρα ταῦτα διαστήματα ἐν μὲν ἀναβάσει διὰ τῶν τεσσάρων λέξεων, αʔʔαϟες, ϟεαϟες, ʔαʔα, αγια (α)· ἐν δὲ καταβάσει διὰ τῶν ἑξῆς, αἵτινες εἶναι σχεδὸν ὅμοιαι, ααϟες, ϟεχεαϟες, αϟεαϟες, ϟεαγιε. Αὗται δὲ αἱ ὀκτὼ λέξεις λέγονται φθόγγοι τοῦ Τροχοῦ.

Παράγεται δὲ τὸ μὲν αʔʔαϟες ἀπὸ τοῦ ἄνα ἄνες, τουτέστιν ἄναξ ἄφες· τὸ δὲ ϟεαϟες, ἀπὸ τοῦ ναὶ ἄνες· τὸ δὲ ʔαʔα, ἀπὸ τοῦ ἄνα ἄνα· τὸ δὲ αγια, ἀπὸ τοῦ ἅγιε· τὸ δὲ ὅλον οὕτως ἔχον, ἄναξ ἄφες, ναὶ ἄφες ἄναξ ἄναξ ἅγιε, εὐχὴ ἐστι πρὸς Θεὸν ἀναφερομένη.

Ερώτησις· *πώς άρχεται ο ήχος, εν τω μέλλειν σοι ψάλλειν ή διδάξαι τι;*
απόκρισις· *μετά ενηχήματος:-*

ερώτησις· *τι εστιν ενήχημα;*
απόκρισις· *ενήχημά εστιν η του ήχου επιβολή, οιόν αντιλέγειν άνα νε άνες:-*

ερώτησις· *<u>ο δεύτερος</u> πώς ενηχίζεται;*
απόκρισις· *νε άνες:-*
ερώτησις· *τι εστι νε άνες;*
απόκρισις· *ήγουν Κύριε, άφες:-*

ερώτησις· *<u>ο δε τρίτος</u> πώς ενηχίζεται;*
απόκρισις· *νανά, ήγουν Παράκλητε, συγχώρησον:-*

ερώτησις· *<u>ο τέταρτος</u> πώς ενηχίζεται;*
απόκρισις· *άγια, ήγουν τα Χερουβίμ και Σεραφίμ, τουτέστιν η αγία τριάς η υπέρ αυτών υμνουμένη και δεδοξασμένη· άνες, άφες, συγχώρησον καμοί του δοξάζειν και ανυμνείν ύμνον αξιόχρεων την σην αδιαίρετον Θεότητα:-*

«Δει δε εν τω μέλλειν ημάς ψάλλειν ή διδάσκειν άρχεσθαι μετά **ενηχήματος**.

ενήχημα δε εστιν **η του ήχου επιβολή**,

οιόν τι λέγω *"άνα, ναι άνες"*· όπερ εστιν *"άναξ, άνες"*· παν γαρ το αρχόμενον από θεού οφείλει έχει την αρχήν και εις τον θεόν καταλήγειν».

Αγιοπολίτης

β΄. Τὸ σχῆμα καὶ τὴν κατασκευή του:

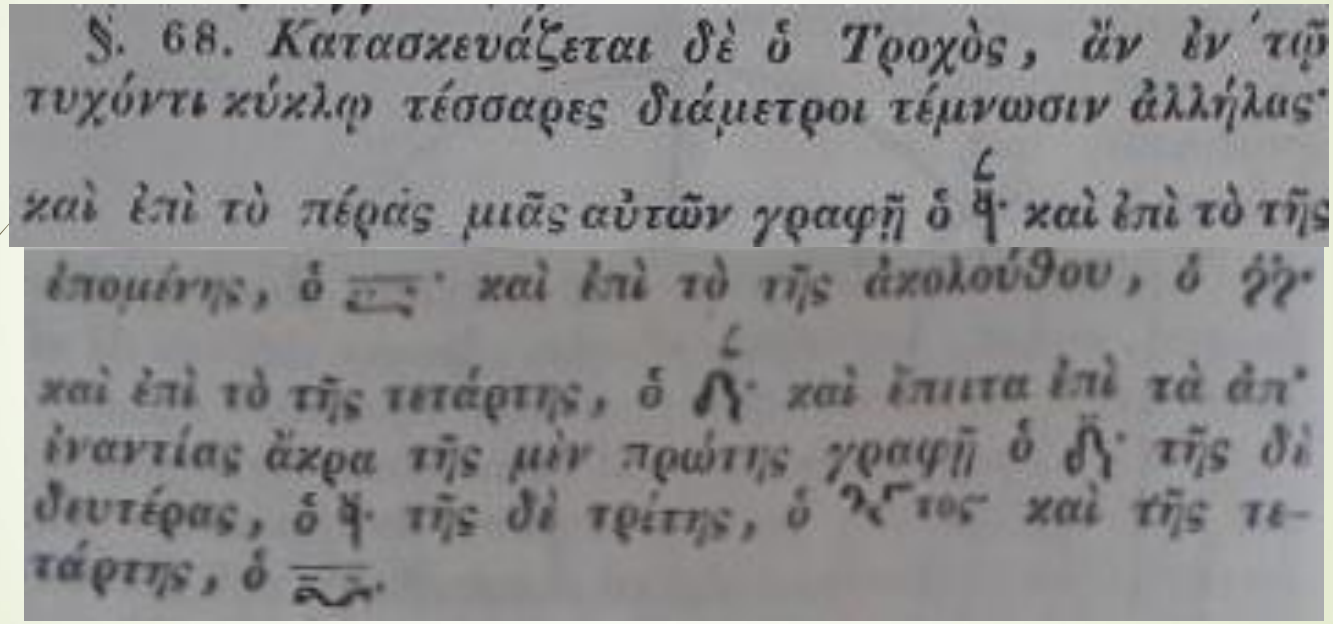

§. 68. Κατασκευάζεται δὲ ὁ Τροχὸς, ἂν ἐν τῷ τυχόντι κύκλῳ τέσσαρες διάμετροι τέμνωσιν ἀλλήλας· καὶ ἐπὶ τὸ πέρας μιᾶς αὐτῶν γραφῇ ὁ ϟ· καὶ ἐπὶ τὸ τῆς ἑπομένης, ὁ ΞΞ· καὶ ἐπὶ τὸ τῆς ἀκολούθου, ὁ ϟϟ· καὶ ἐπὶ τὸ τῆς τετάρτης, ὁ ϟ· καὶ ἔπειτα ἐπὶ τὰ ἀπ' ἐναντίας ἄκρα τῆς μὲν πρώτης γραφῇ ὁ ϟ· τῆς δὲ δευτέρας, ὁ ϟ· τῆς δὲ τρίτης, ὁ ϟ· καὶ τῆς τετάρτης, ὁ ΞΞ.

Ὁ οὐροβόρος ὄφις ἀπὸ ἑλληνικὸ ἀλχημικὸ χειρόγραφο

ΠΗΓΗ:
http://www.artofwise.gr/html/categories_content/symvola/ouroboros.html

Ὁ οὐροβόρος ὄφις ἀπὸ ἑλληνικὸ ἀλχημικὸ χειρόγραφο (λεπτομέρεια)

ΠΗΓΗ:
http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%85%CF%81%CE%BF%CE%B2%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82_%CE%8C%CF%86%CE%B9%CF%82

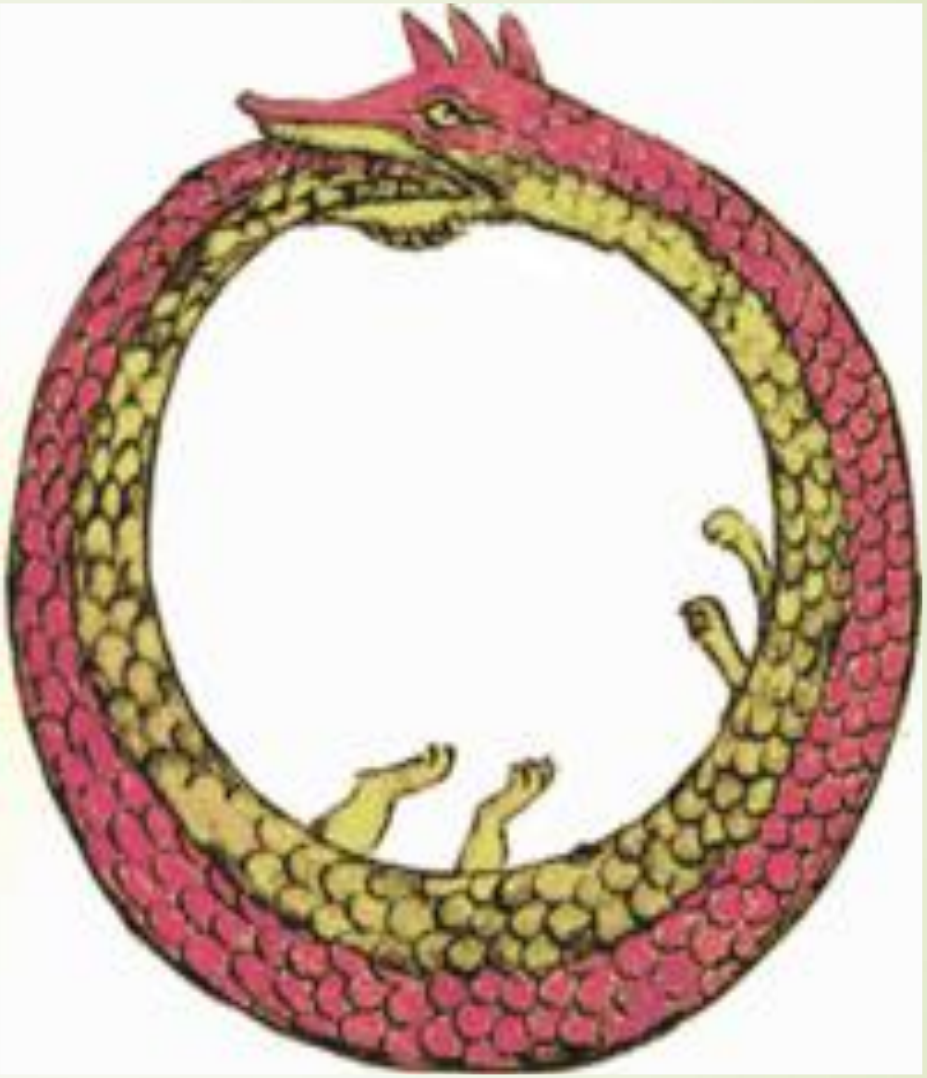

Ὁ οὐροβόρος ὄφις ἀπὸ τὸν Κώδικα τοῦ Μαρκιανοῦ (τοῦ 11ου αἰώνα)

ΠΗΓΗ:
http://www.artofwise.gr/html/categories_content/symvola/ourovoros.html

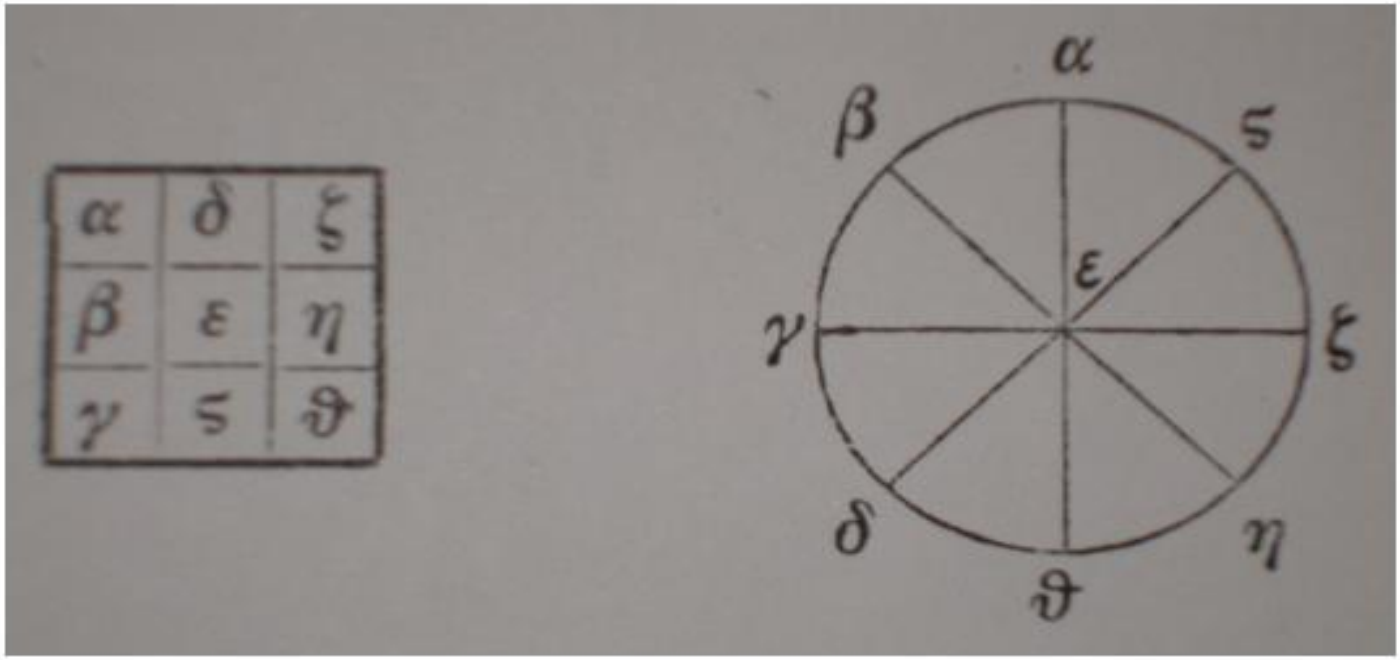

Ὁ μαθηματικὸς τροχὸς Θέωνος τοῦ Σμυρναίου

ΠΗΓΗ:

Theonis Smyrnaei, *Expositio Rerum Mathematicarum*, p. 102

Ὁ τροχὸς τῆς ὀκταηχίας

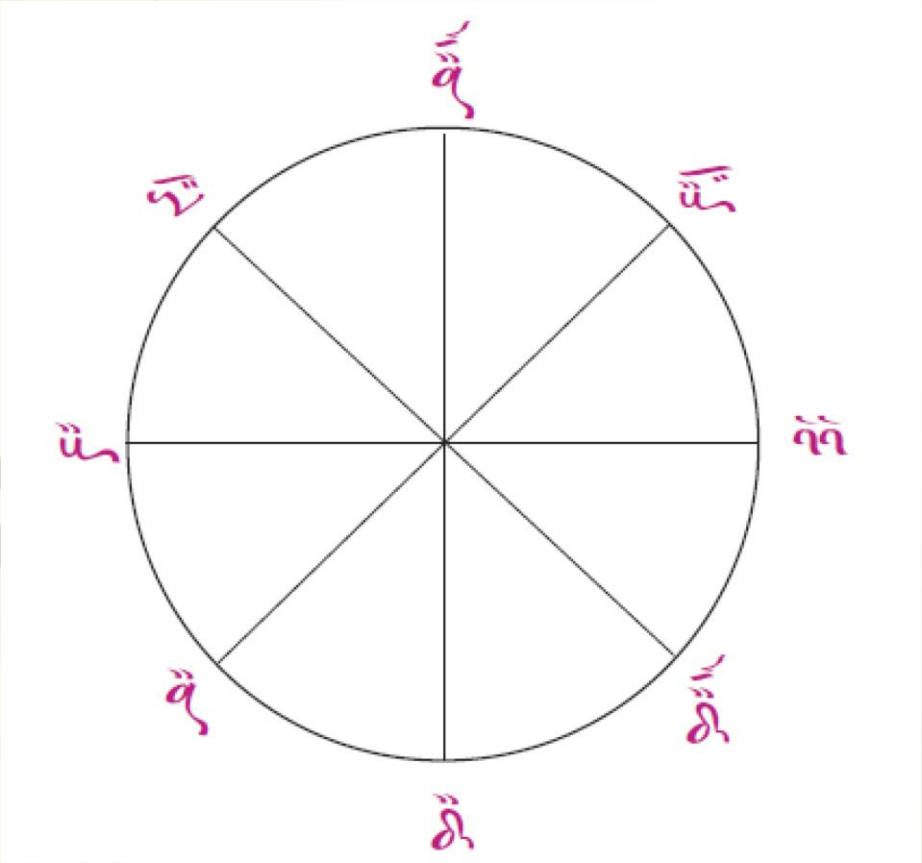

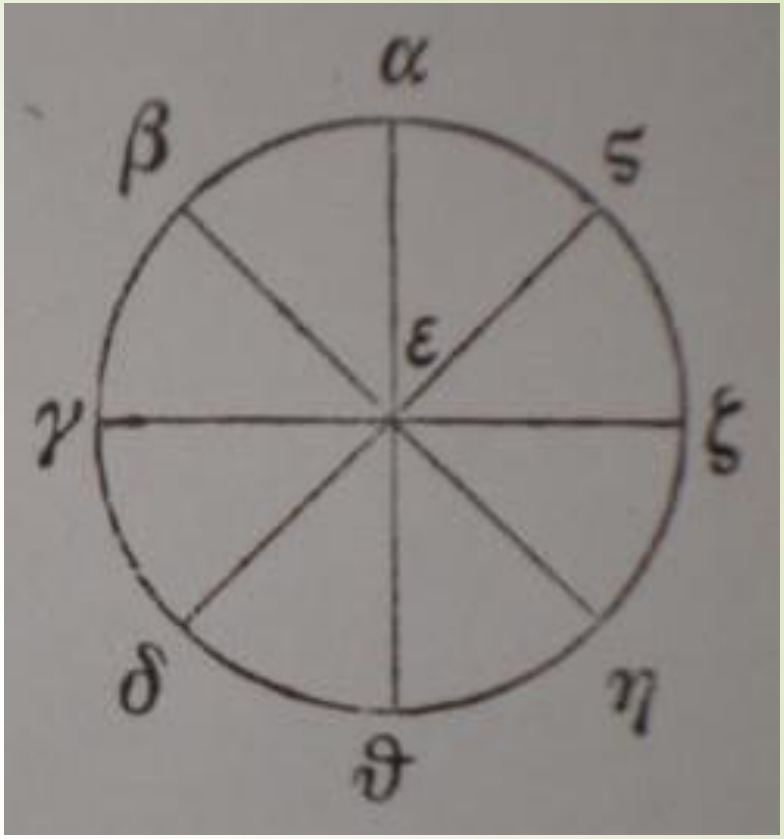

Ὁ μαθηματικὸς τροχὸς Θέωνος τοῦ Σμυρναίου

Ὁ τροχὸς τῆς ὀκταηχίας

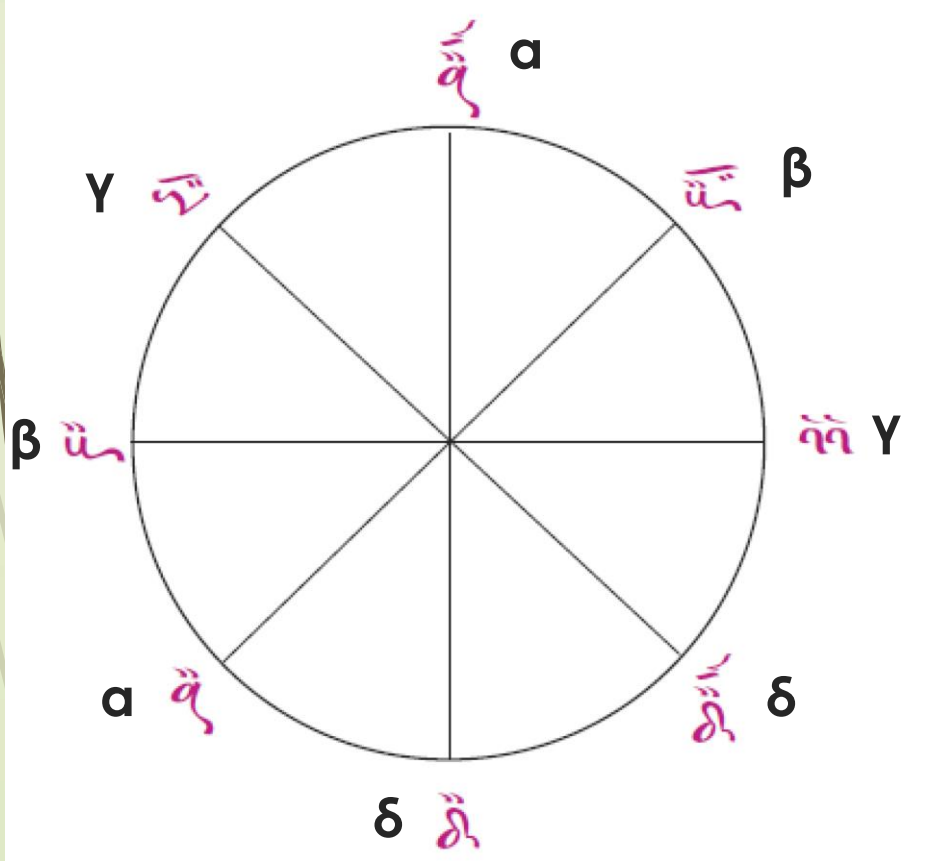

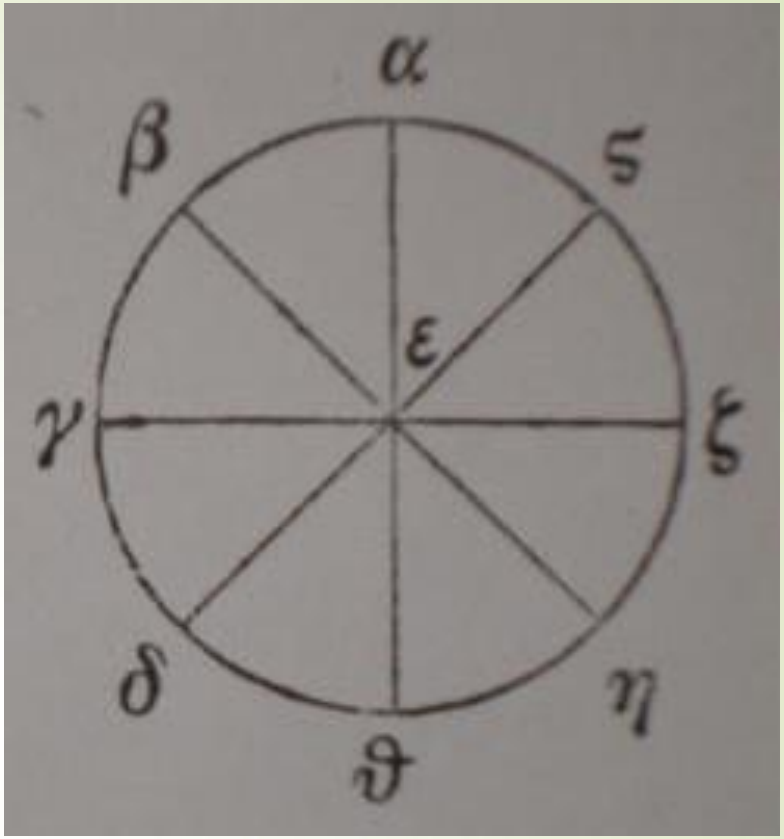

Ὁ μαθηματικὸς τροχὸς Θέωνος τοῦ Σμυρναίου

γ΄. Τὸν τρόπο μουσικῆς ἀνάγνωσής του:

§. 69. Ψάλλομεν δὲ τούτους τοὺς φθόγγους κατὰ τὸν Τροχὸν, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ ϟ, καὶ προφέροντες αὐτὰν αϟϟαϟες, μὲ τὸ μέλος τὸ ὁποῖον παρισιῶσιν οἱ χαραχτῆρές του· εἶτα ἐλθόντες ἐπὶ τὸν ⲥ̅ⲥ̅, προφέρομεν αὐτὸν ϟεαϟες ἐμμελῶς· ἔπειτα ἐλθόντες εἰς τὸν ϟϟ, προφέρομεν αὐτὸν ϟαϟα ἐμμελῶς· μετέπειτα ἐλθόντες ἐπὶ τὸν ϟ, προφέρομεν αὐτὸν αγια ἐμμελῶς· καὶ στραφέντες εἰς τὸ ἄλλο πέρας, εὑρόντες τὸν ⲥ̅ⲥ̅, προφέρομεν αὐτὸν ααϟες μὲ τὸ μέλος του· μεταβάντες δὲ εἰς τὸν ⲛ̅ⲧος, προφέρομεν αὐτὸν ϟεχεαϟες μὲ τὸ μέλος του· μεταβάντες δὲ εἰς τὸν ϟ, προφέρομεν αὐτὸν αϟεαϟες μὲ τὸ μέλος του· καταντήσαντες δὲ καὶ εἰς τὸν ϟ. προφέρομεν αὐτὸν ϟεαγιε μὲ τὸ μέλος του· καὶ ἐντεῦθεν στραφέντες εἰς τὸ ἄλλο πέρας, εὑρόντες τὸν ϟ, προφέρομεν αὐτὸν αϟϟαϟες· ὡς προείρηται.

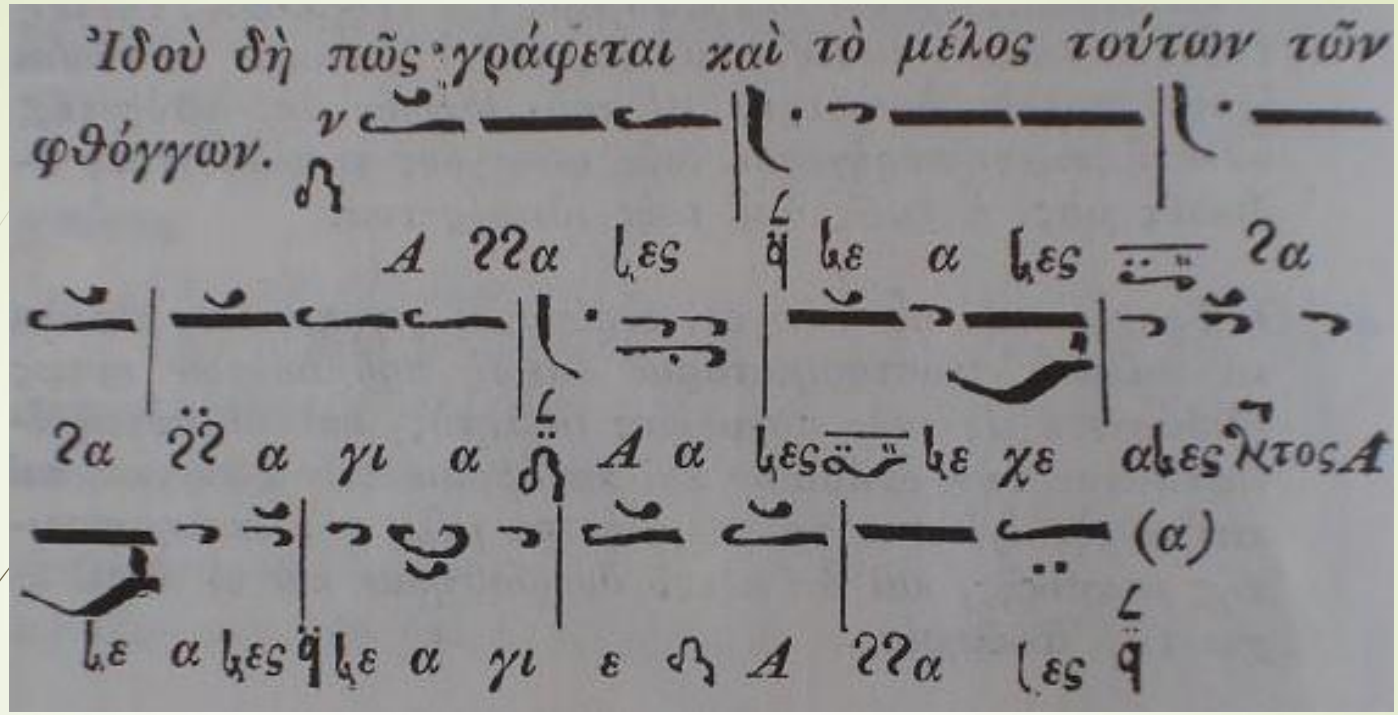
Ἰδοὺ δὴ πῶς γράφεται καὶ τὸ μέλος τούτων τῶν φθόγγων.

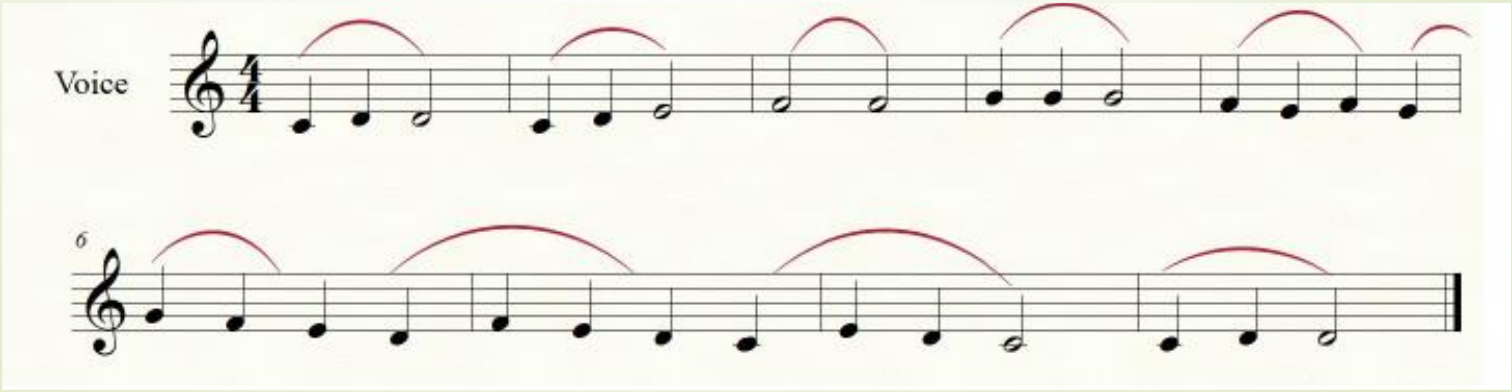
Voice

1. Ascending & Descending Diatonic Tetrachord:

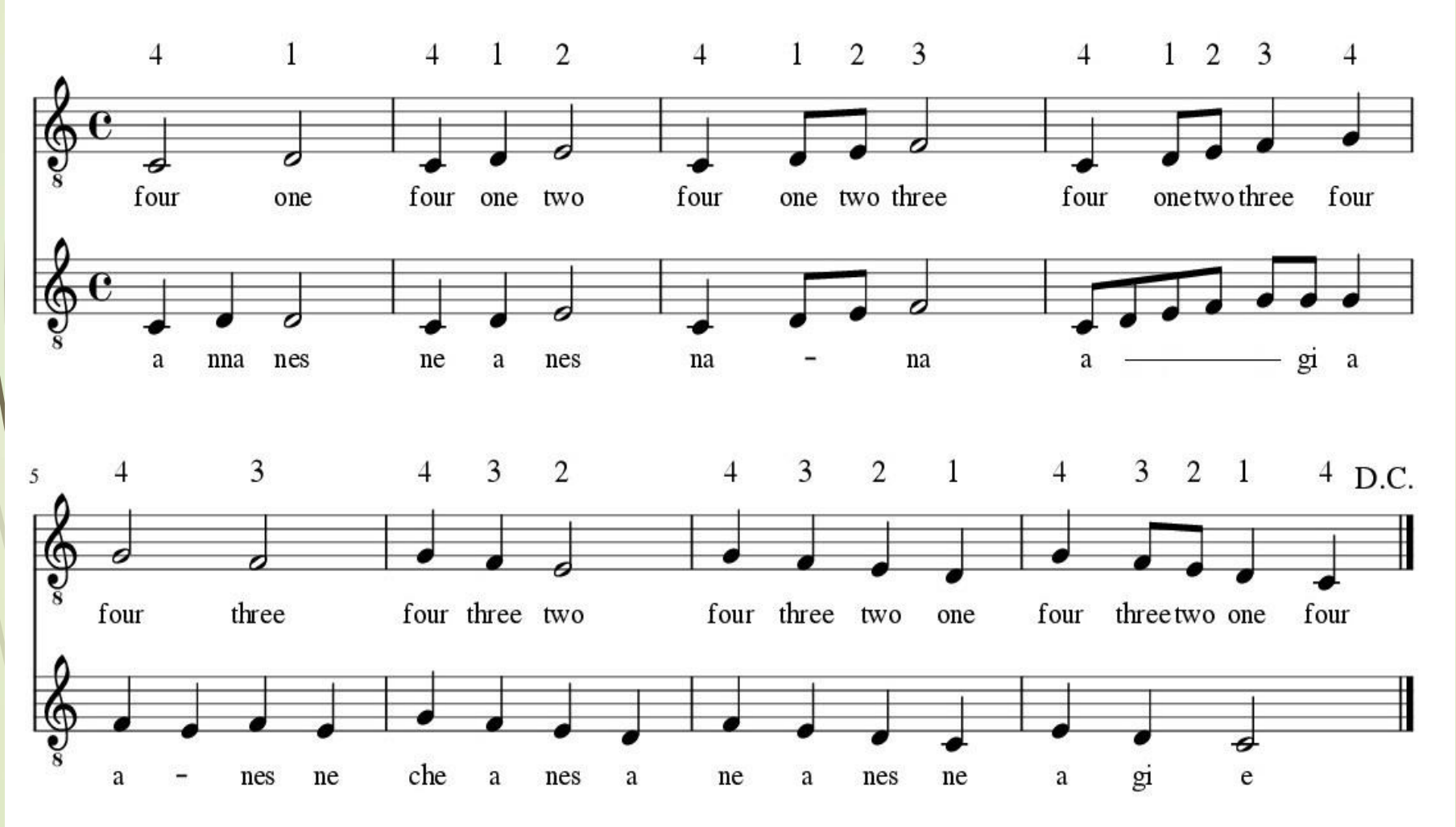

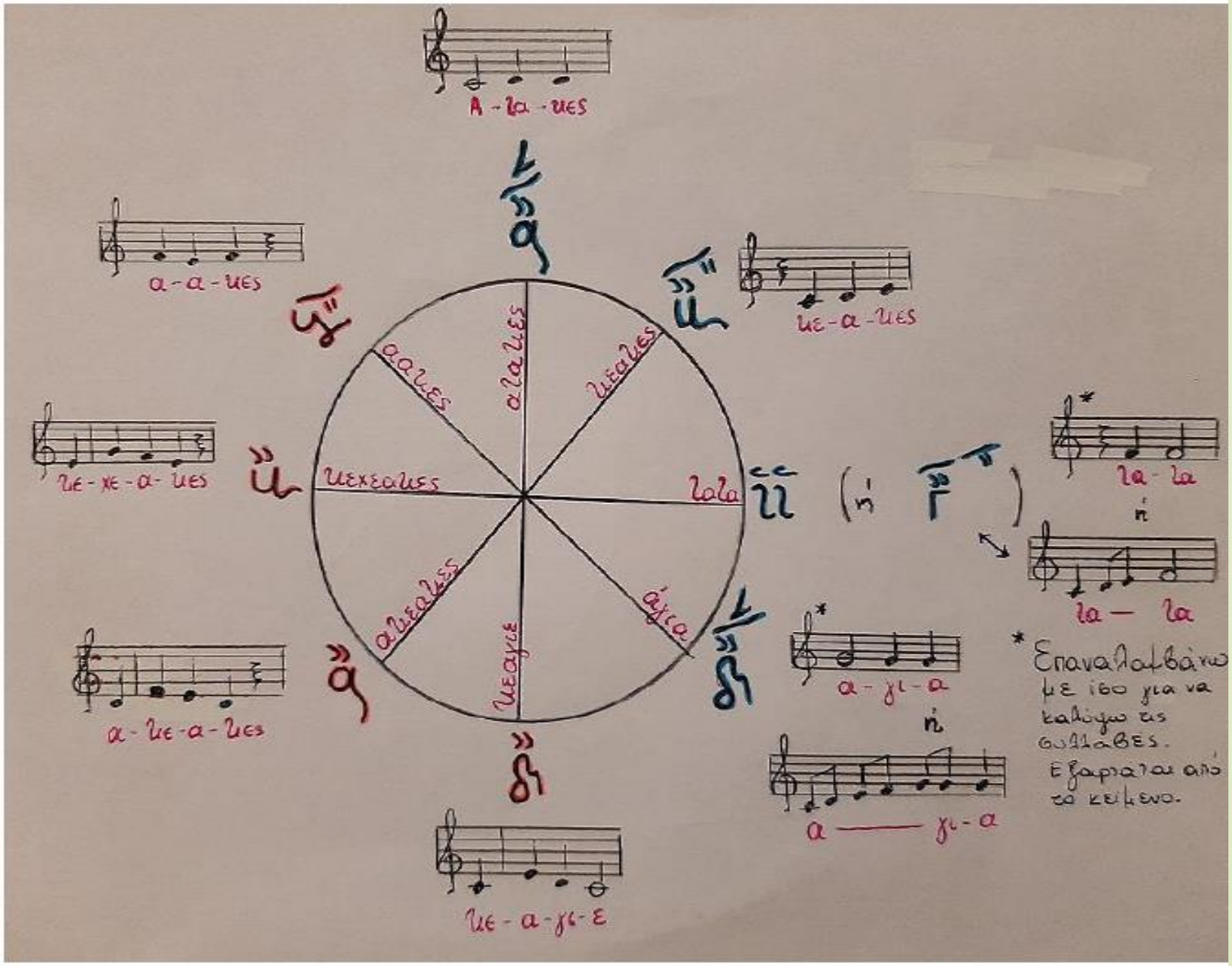
Α - λα - λες
α - α - λες
λε - α - λες
λε - λε - α - λες
λα - λα
α - γι - α
α - λε - α - λες
λε - α - γι - ε
αλαλες
λελαλες
λαλα
άγια
λεαγιε
αλεαλες
λελεχεαλες
αλες
*Επαναλαμβάνω με ίσο για να καλύψω τις συλλαβές. Εξαρτάται από το κείμενο.

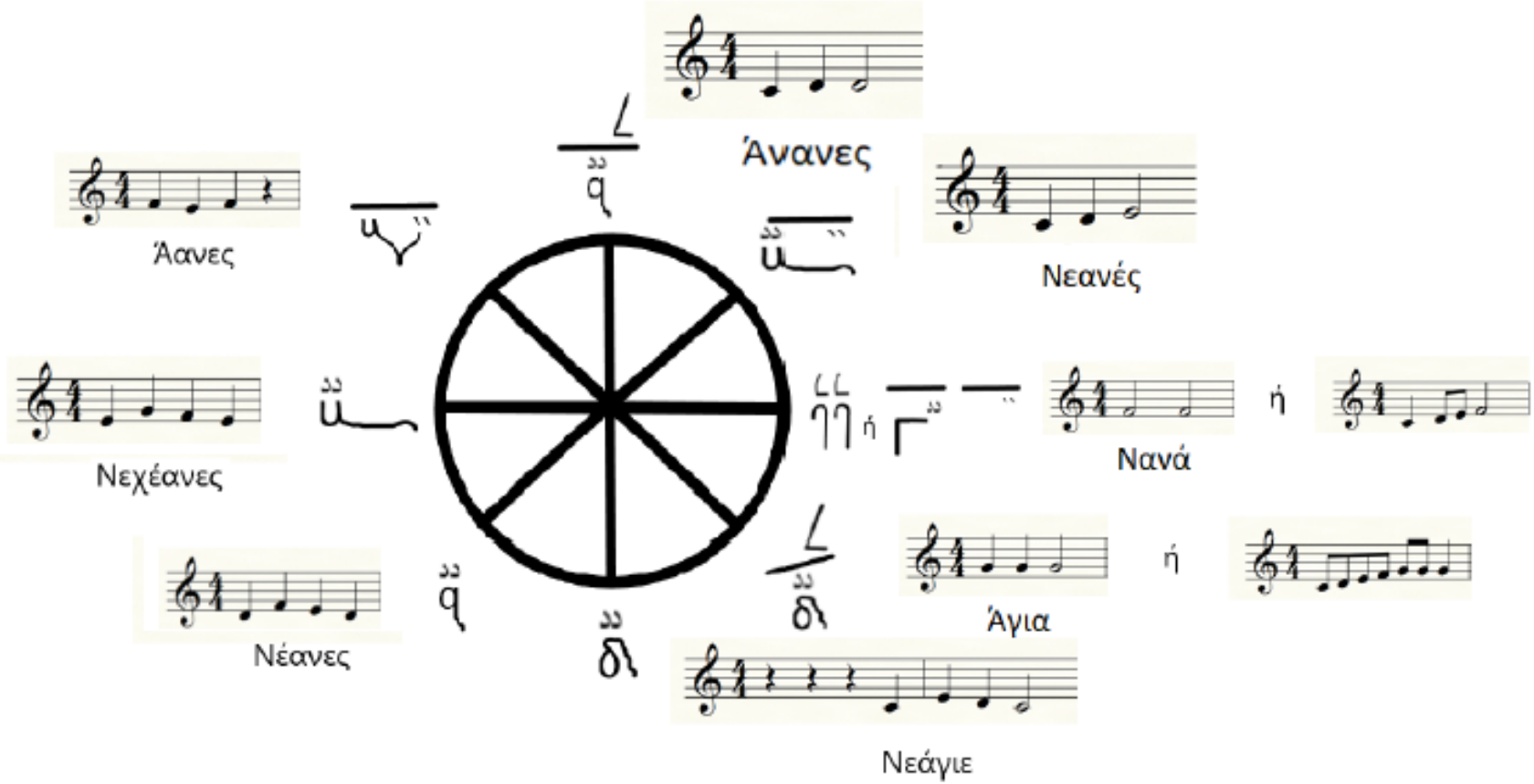
Άνανες
Άανες
Νεανές
Νεχέανες
Νανά
ή
Νέανες
Άγια
ή
Νεάγιε

δ΄. Τὴν ἐπὶ τὸ ὀξὺ καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ διεύρυνση τῶν διαστηματικῶν δεδομένων του

[μὲ τὴν ἐπισήμανση ὅτι προκειμένου νὰ διευρυνθεῖ ἡ φωνητικὴ ἀνάβαση ἢ κατάβαση ἀρκεῖ ἁπλῶς μιὰ συνεχὴς ἐπανάληψη (καλύτερα, θὰ λέγαμε: ἀνακύκληση) τῶν ἑκατέρωθεν δεδομένων]:

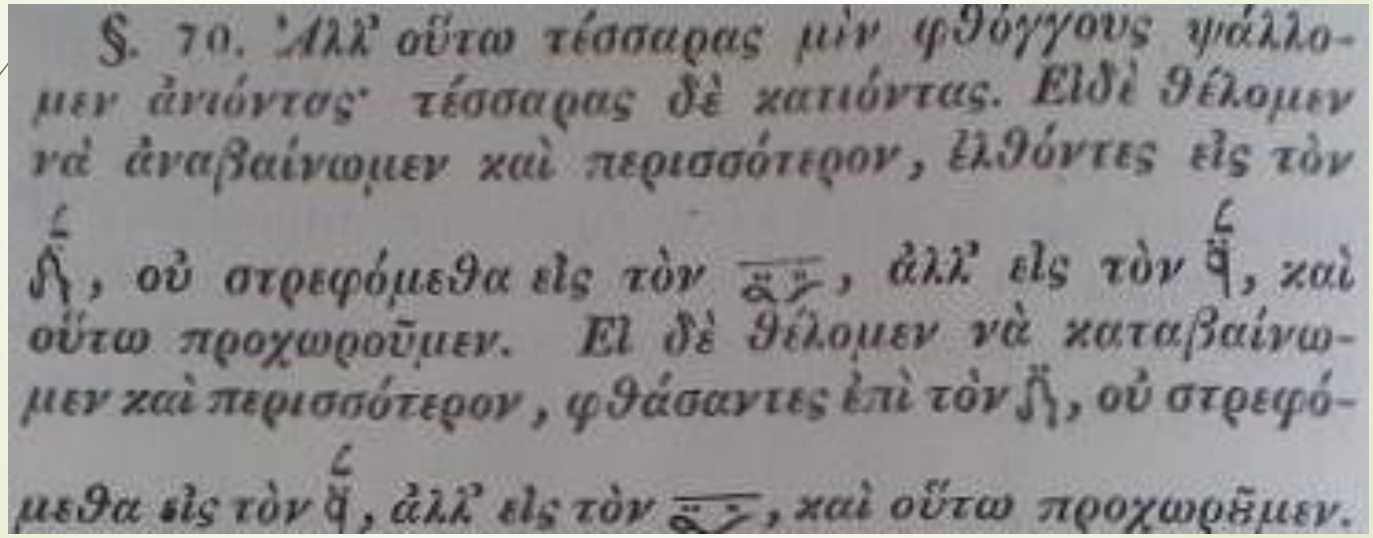

§. 70. Ἀλλ' οὕτω τέσσαρας μὲν φθόγγους ψάλλομεν ἀνιόντες· τέσσαρας δὲ κατιόντας. Εἰδὲ θέλομεν νὰ ἀναβαίνωμεν καὶ περισσότερον, ἐλθόντες εἰς τὸν ζ, οὐ στρεφόμεθα εἰς τὸν ζ, ἀλλ' εἰς τὸν ζ, καὶ οὕτω προχωροῦμεν. Εἰ δὲ θέλομεν νὰ καταβαίνωμεν καὶ περισσότερον, φθάσαντες ἐπὶ τὸν ζ, οὐ στρεφόμεθα εἰς τὸν ζ, ἀλλ' εἰς τὸν ζ, καὶ οὕτω προχωρῶμεν.

ε΄. Τοὺς μεταξὺ φωνητικῆς ἀνάβασης καὶ κατάβασης δημιουργούμενους συσχετισμούς

[μὲ τὴν ἐπισήμανση ὅτι ἀπέναντι ἀπὸ κάθε φθόγγο τῆς ἀνάβασης εὑρίσκεται ὁ ἀμέσως ἀντίστοιχός του τῆς κατάβασης (καὶ ἀντιστρόφως)]:

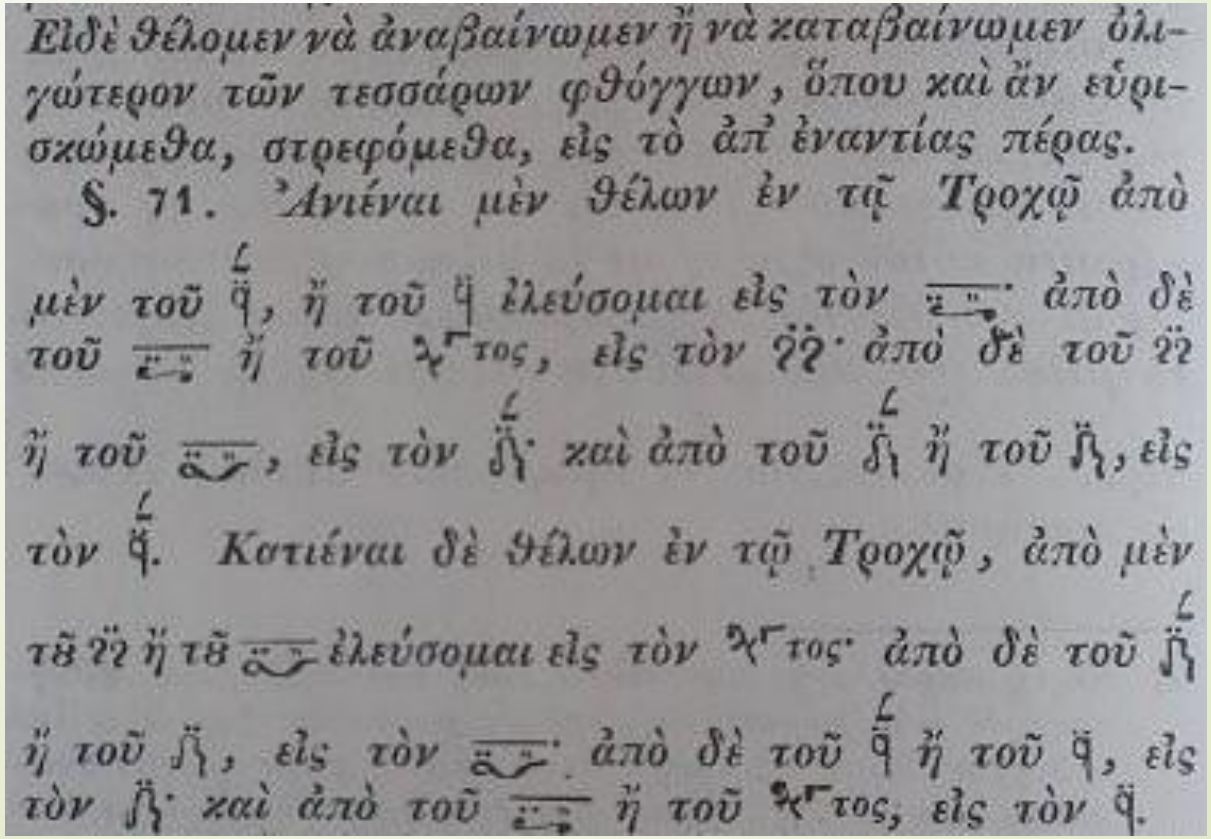

Εἰδὲ θέλομεν νὰ ἀναβαίνωμεν ἢ νὰ καταβαίνωμεν ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων φθόγγων, ὅπου καὶ ἂν εὑρισκώμεθα, στρεφόμεθα, εἰς τὸ ἀπ' ἐναντίας πέρας.

§. 71. Ἀνιέναι μὲν θέλων ἐν τῇ Τροχῷ ἀπὸ μὲν τοῦ ᾱ, ἢ τοῦ ᾱ ἐλεύσομαι εἰς τὸν ·· ἀπὸ δὲ τοῦ ·· ἢ τοῦ ·· τος, εἰς τὸν ·· ἀπὸ δὲ τοῦ ·· ἢ τοῦ ··, εἰς τὸν ·· καὶ ἀπὸ τοῦ ·· ἢ τοῦ ··, εἰς τὸν ᾱ. Κατιέναι δὲ θέλων ἐν τῷ Τροχῷ, ἀπὸ μὲν τοῦ ·· ἢ τοῦ ·· ἐλεύσομαι εἰς τὸν ·· τος· ἀπὸ δὲ τοῦ ·· ἢ τοῦ ··, εἰς τὸν ·· ἀπὸ δὲ τοῦ ᾱ ἢ τοῦ ᾱ, εἰς τὸν ·· καὶ ἀπὸ τοῦ ·· ἢ τοῦ ·· τος, εἰς τὸν ᾱ.

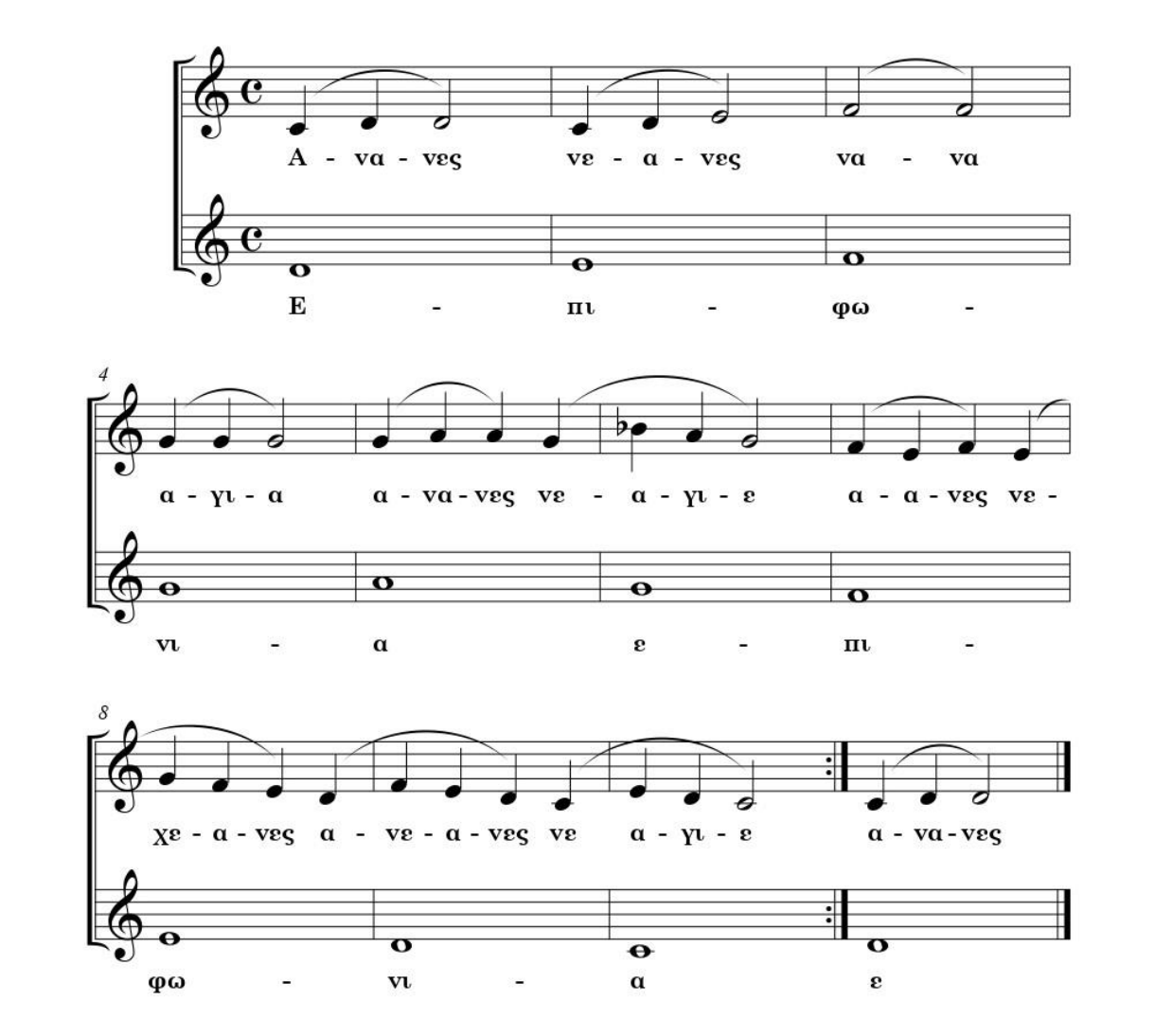
Α - να - νες νε - α - νες να - να
Ε - πι - φω -
4
α - γι - α α - να - νες νε - α - γι - ε α - α - νες νε -
νι - α ε - πι -
8
χε - α - νες α - νε - α - νες νε α - γι - ε α - να - νες
φω - νι - α ε

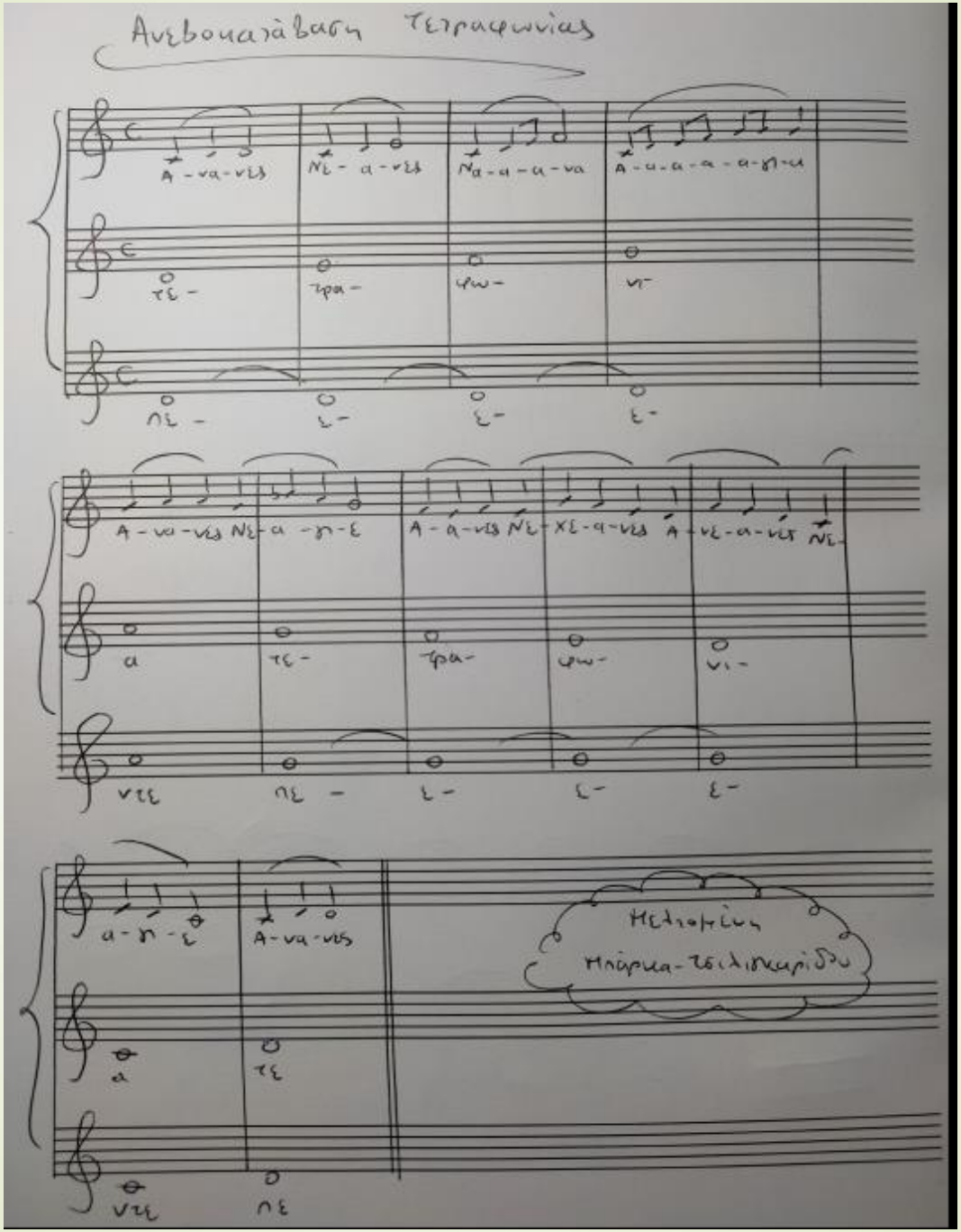
Ανεβοκατάβαση Τετραφωνίας
Μετάφραση
Μπάρμα-Τσιλιβκαρίδου

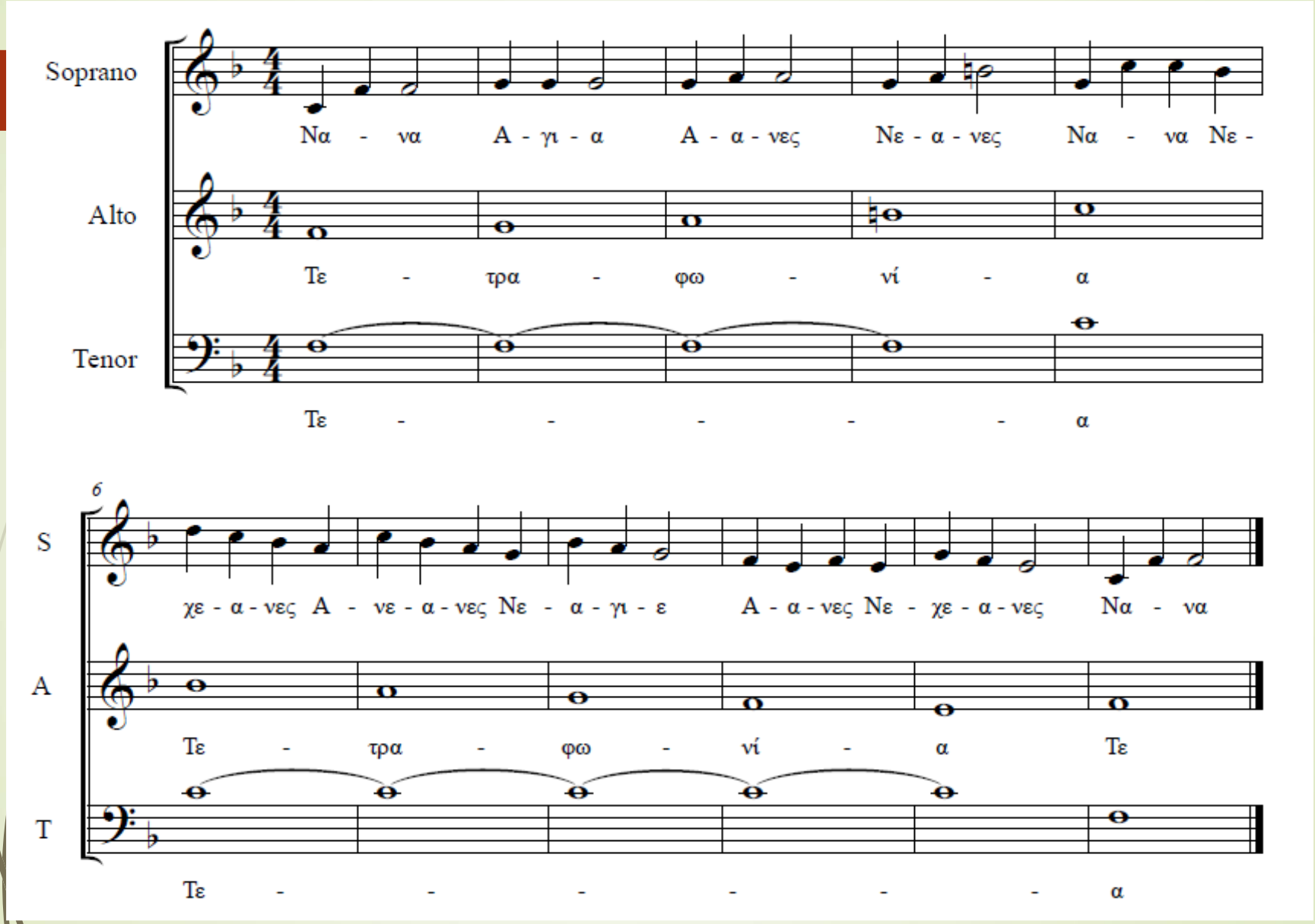
Soprano
Alto
Tenor
Να - να Α - γι - α Α - α - νες Νε - α - νες Να - να Νε -
Τε - τρα - φω - νί - α
Τε - - - - - α
6
S
A
T
χε - α - νες Α - νε - α - νες Νε - α - γι - ε Α - α - νες Νε - χε - α - νες Να - να
Τε - τρα - φω - νί - α Τε
Τε - - - - - - α

Οὗτος ὁ κύκλος, ὅν ὁρᾶς ἄνθρωπε ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ τροχὸς γὰρ στρέφεται πάσῃ στιγμῇ καὶ ὥρᾳ, τοὺς ὄντας κάτω τάχιστα εἰς ὕψος ἄνω φέρει…

"Τίς ἆραγε τούτων τῶν ὀκτὼ φθόγγων τοῦ Τροχοῦ ἔχει τὰ πρωτεῖα; τίς δὲ τὰ δευτερεῖα, χρεωστῶν νὰ λαμβάνῃ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου; ἐν γένει μέν, οὐδείς· ἐπειδὴ κἀνένας ἀπὸ αὐτοὺς δὲν συνίσταται ἄνευ διαστήματος, τὸ ὁποῖον προϋποτίθησιν ἄλλον φθόγγον, ἢ τόνον· ἐν μέρει δέ, πάντες· ἐπειδὴ καθ' ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς πρέπει νὰ γίνηται καὶ πρῶτος, καὶ δεύτερος, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν χρείαν".

Χρυσάνθου, *ὅ.π*, σ. 32, § 72

Πρωτότυπο

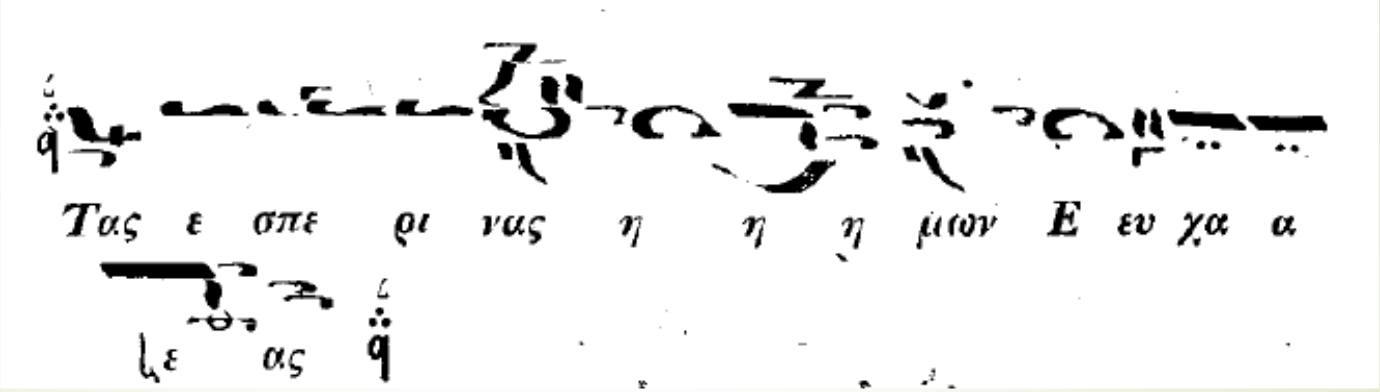

Παραλλαγή …

Μετροφωνία

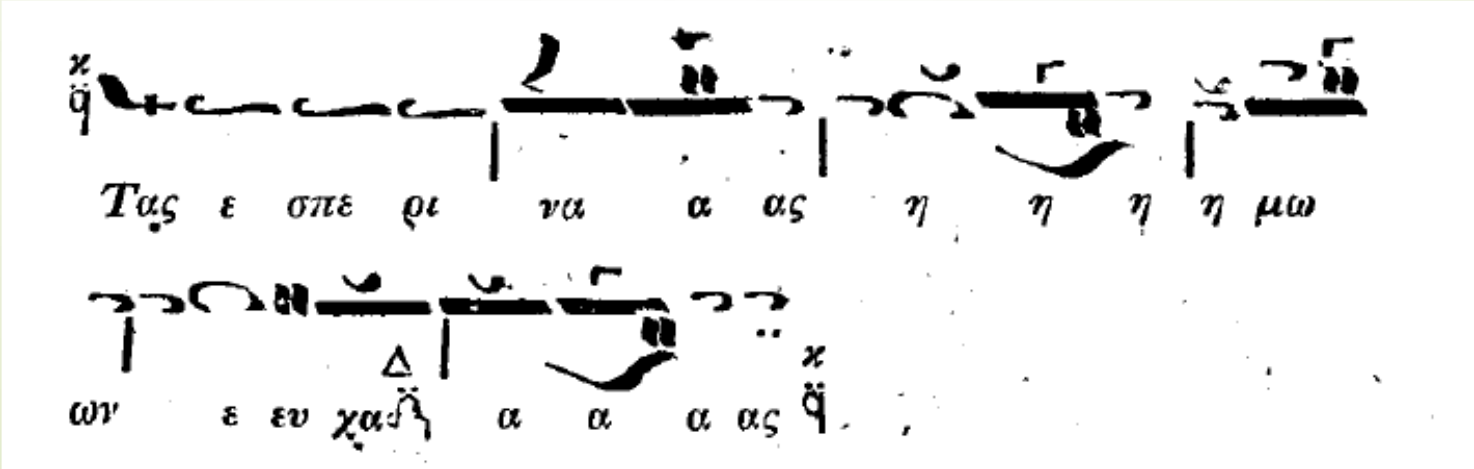

Μέλος

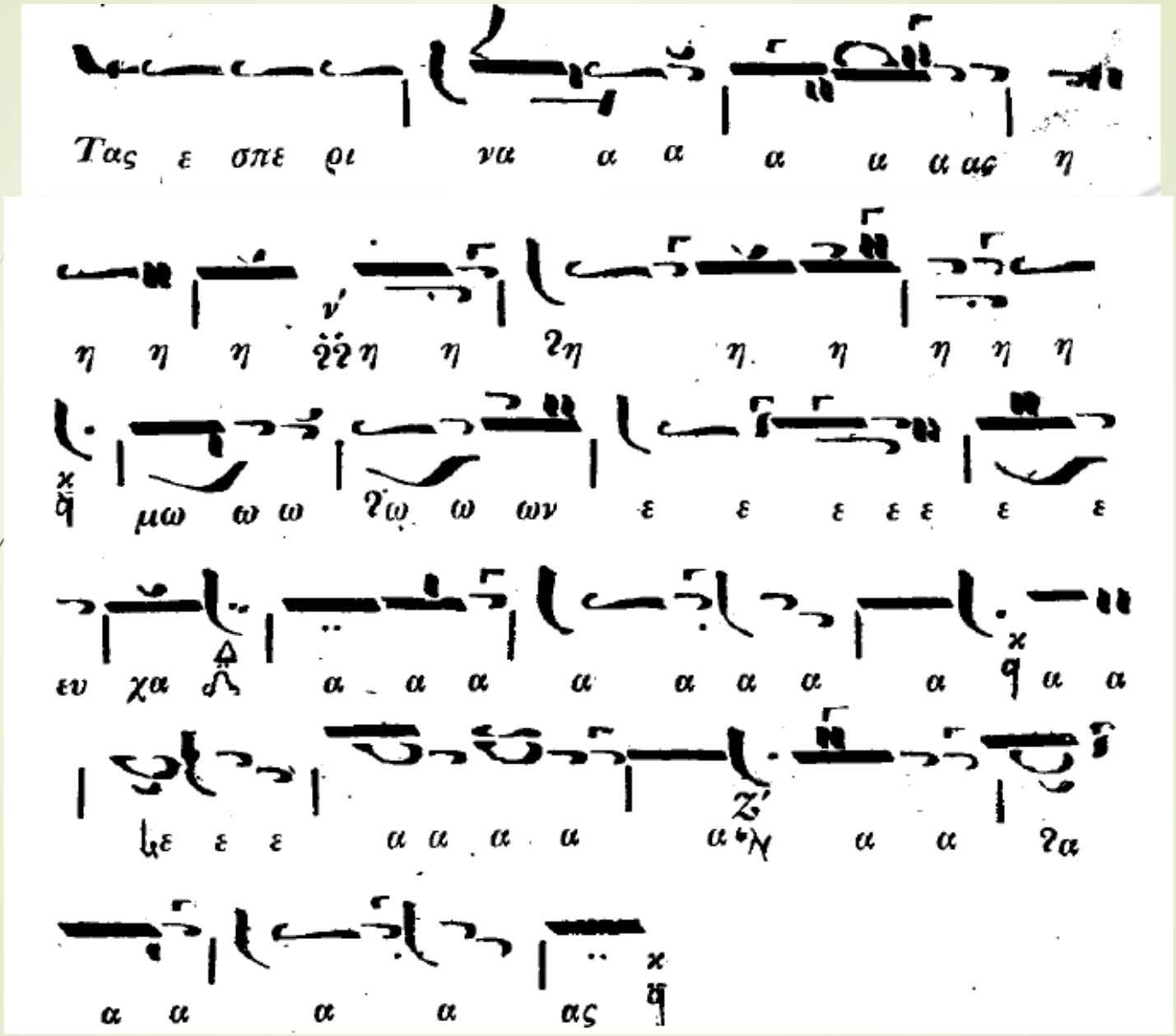

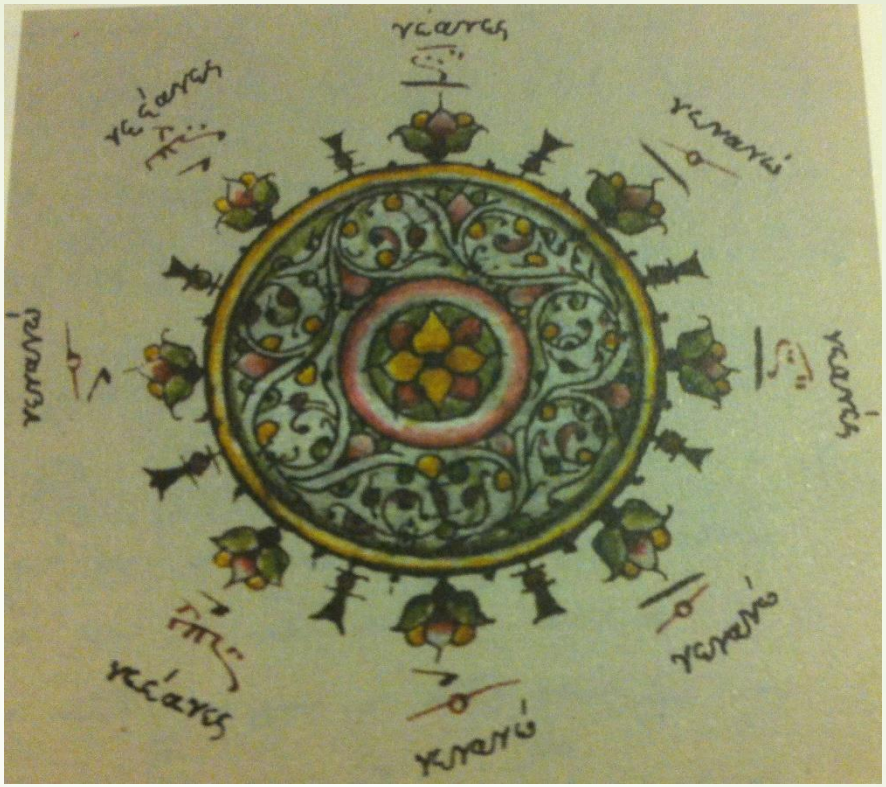

Wheel of Chromatic Modes of the Greek Religious Music

Published by George Konstantinou, *Theory and Practice of Ecclesiastical Music*, Mount Athos Monastery of Vatopedi 2013[6], p. 334

Chrysanthos, in his *Great Theory of Music* [*ibid.*, pp. 123-125§§246-252], points out that a relevant full (ascending and descending) chromatic scale could also be sung as follow:

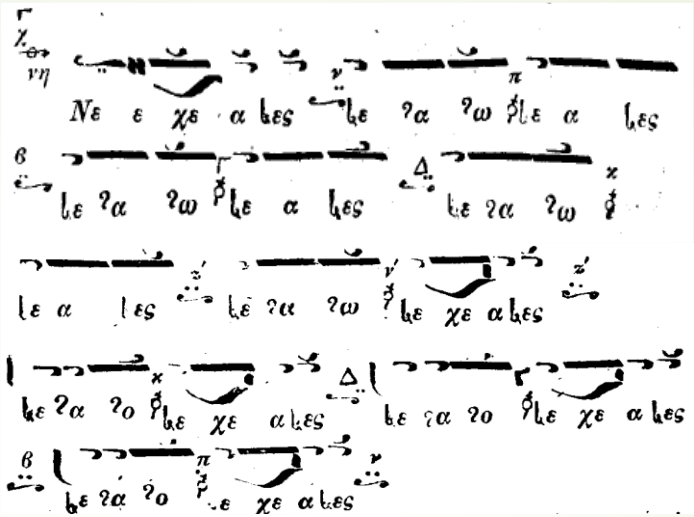

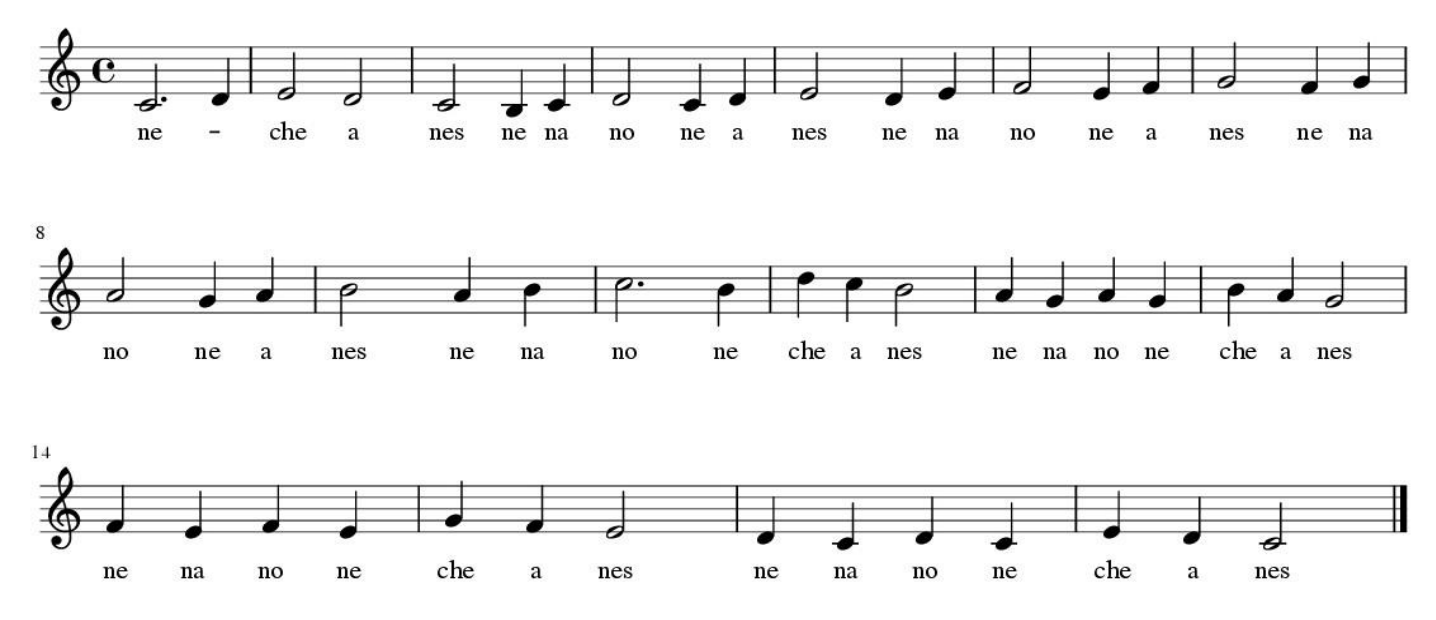

2. Ascending & Descending Full Chromatic Scale (Octachord):

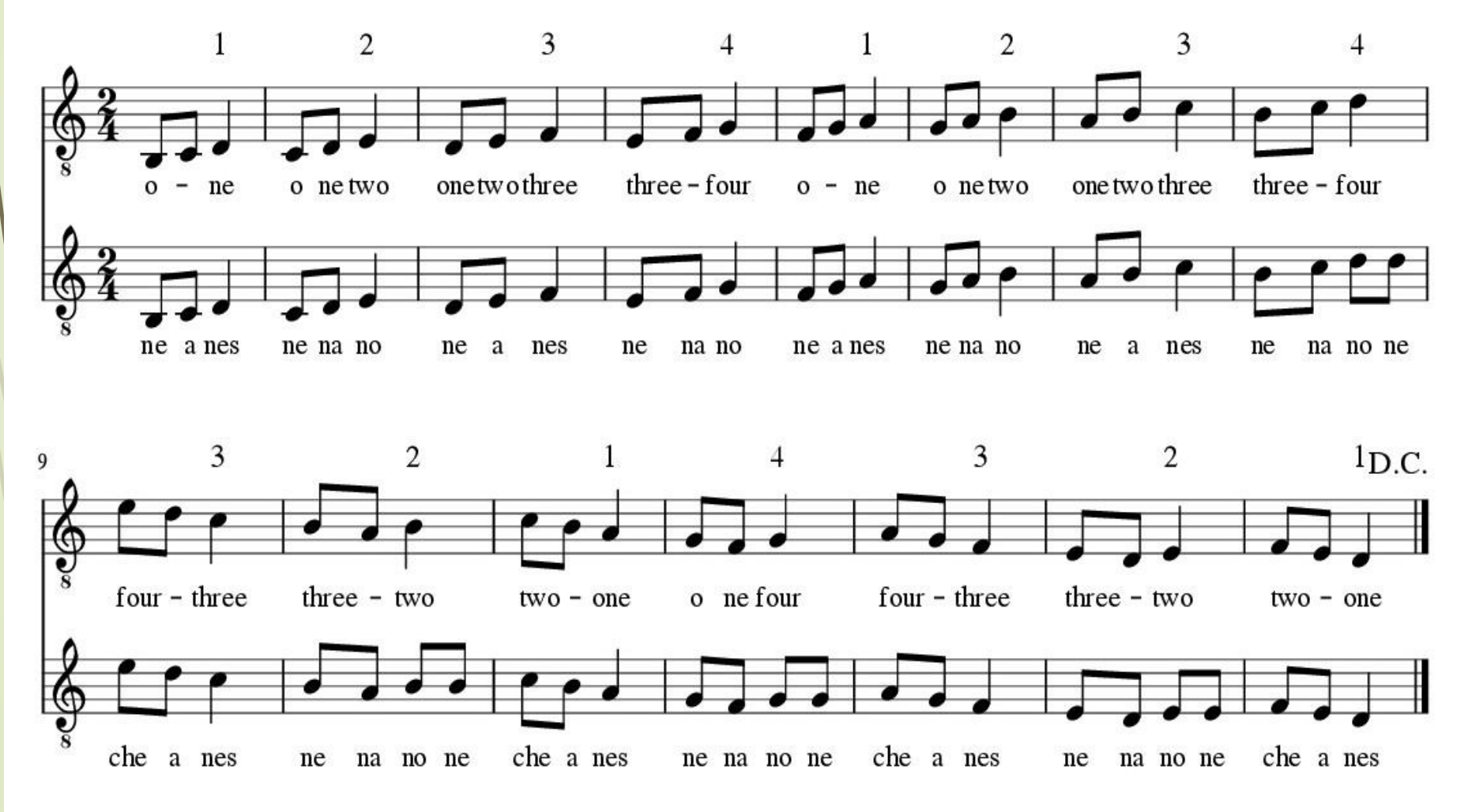

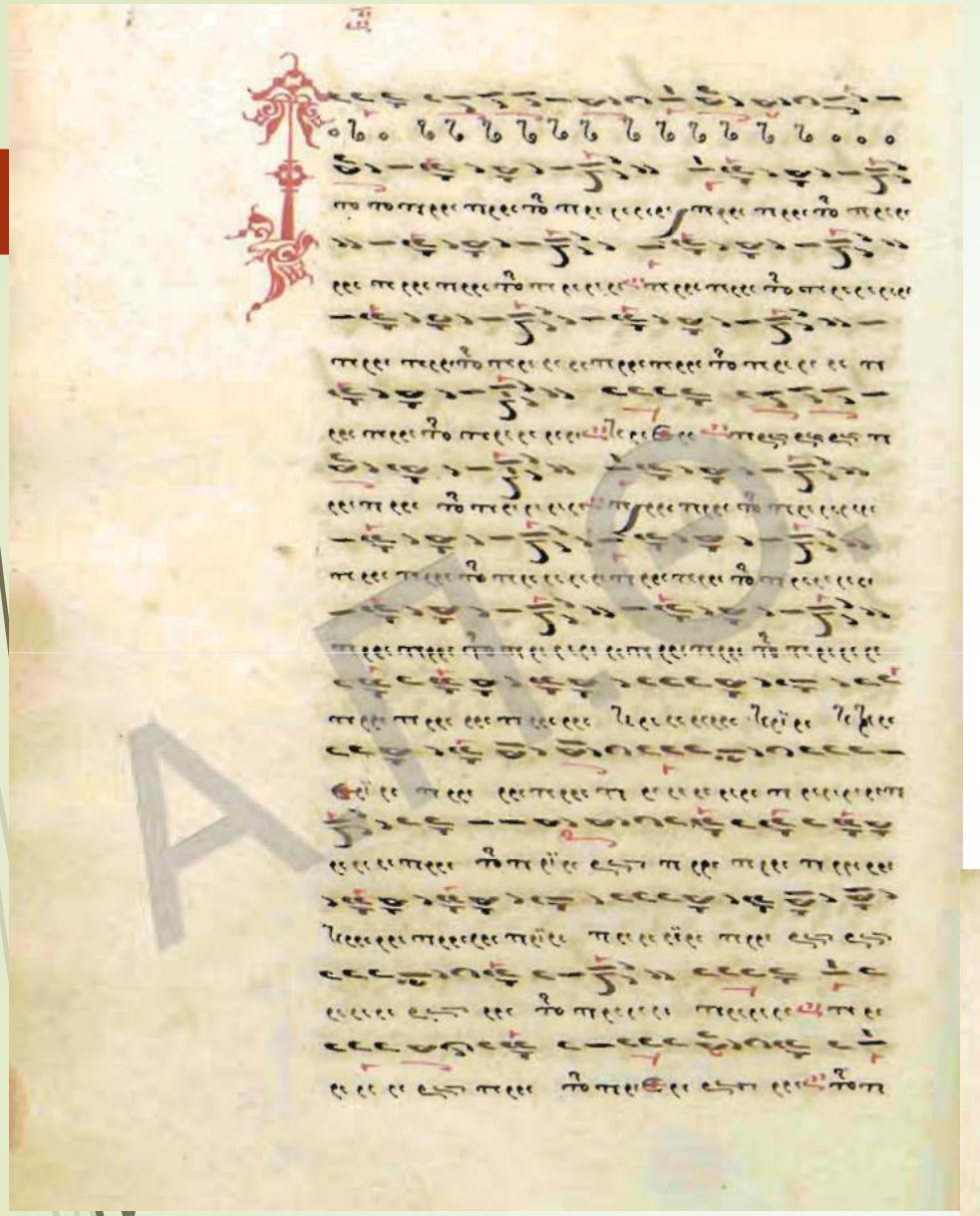

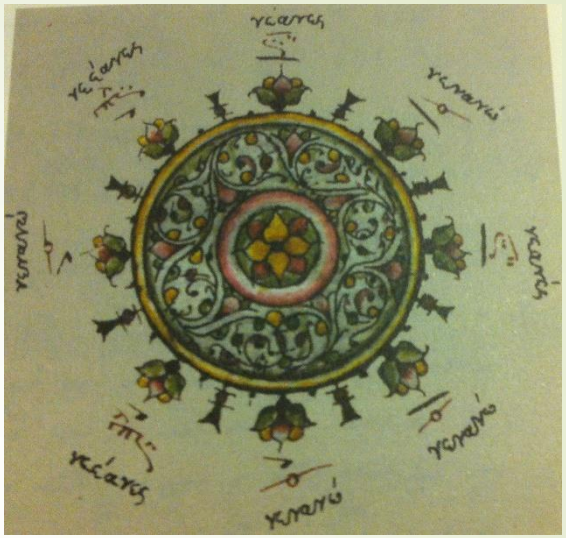

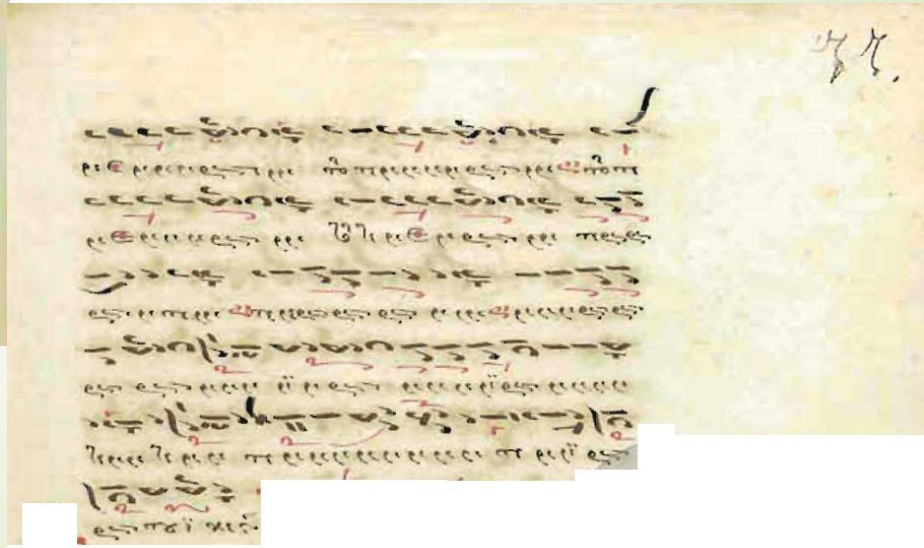

Πρωτότυπο

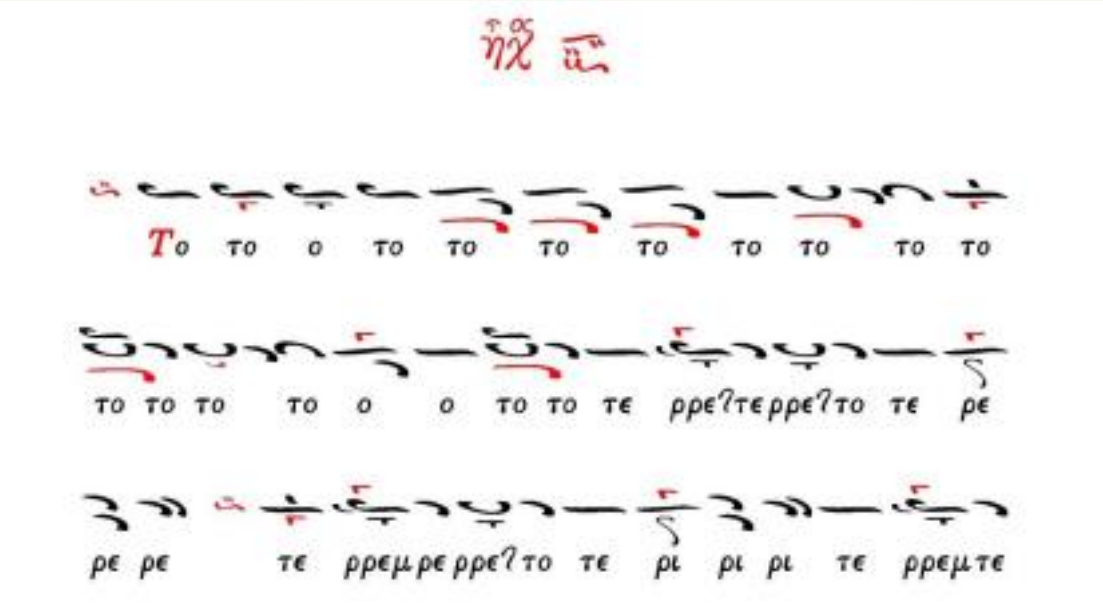

Παραλλαγή [παραλλαγισμός]

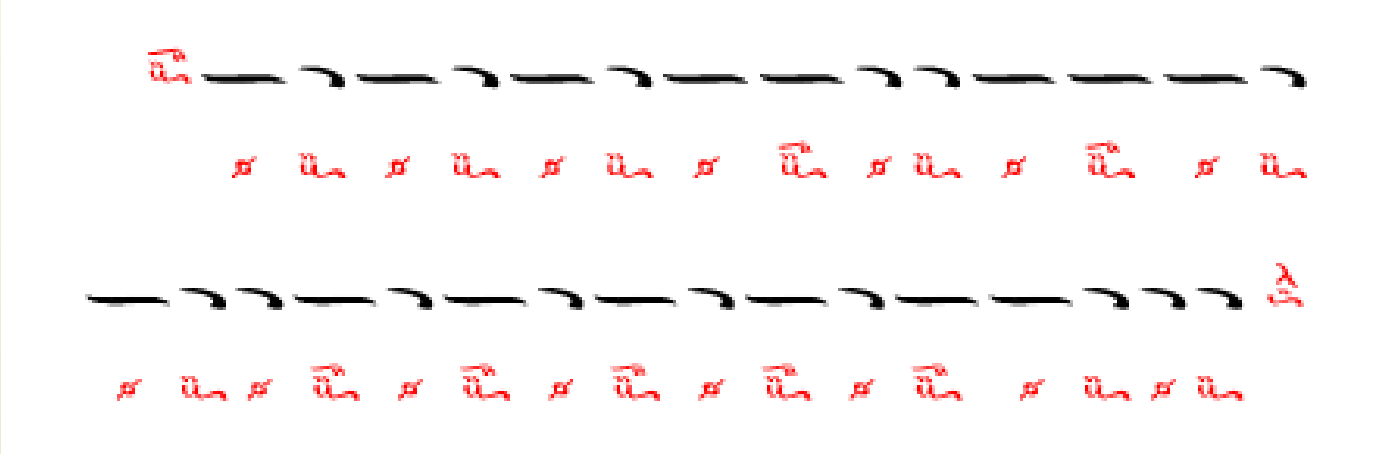

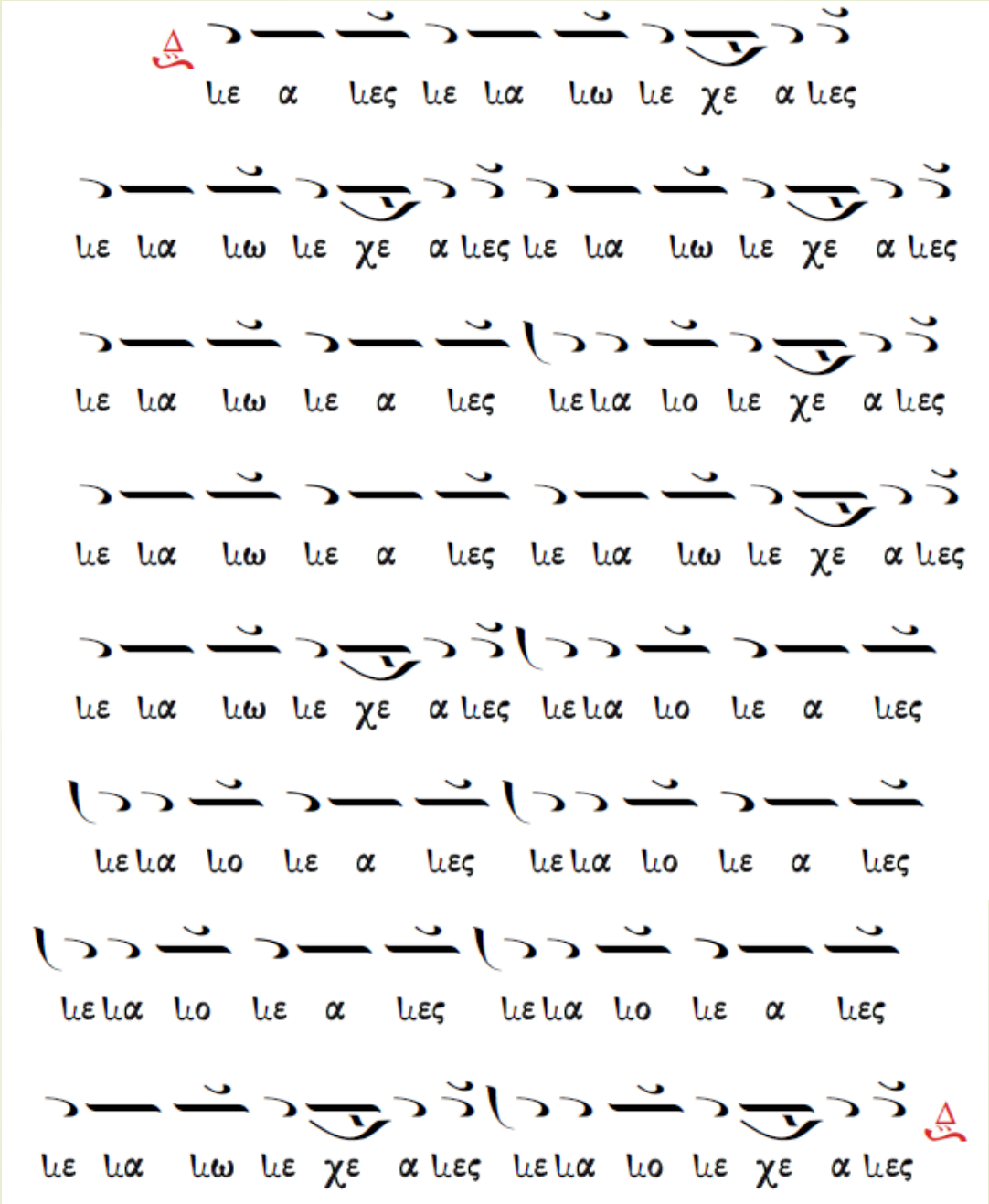
με α μες με μα μω με χε α μες
με μα μω με χε α μες με μα μω με χε α μες
με μα μω με α μες με μα μο με χε α μες
με μα μω με α μες με μα μω με χε α μες
με μα μω με χε α μες με μα μο με α μες
με μα μο με α μες με μα μο με α μες
με μα μο με α μες με μα μο με α μες
με μα μω με χε α μες με μα μο με χε α μες

Μετροφωνία [μετροφώνηση]

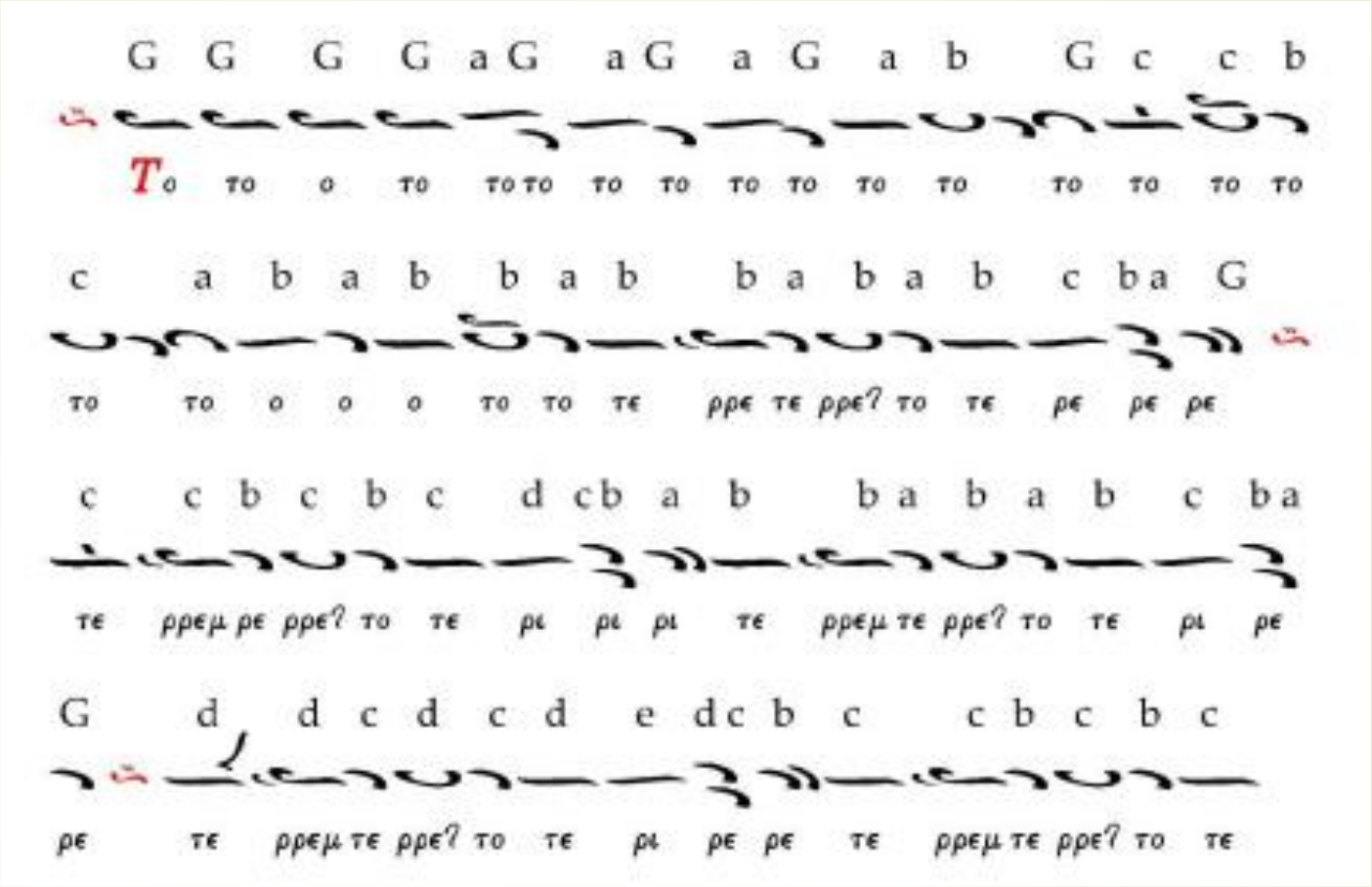

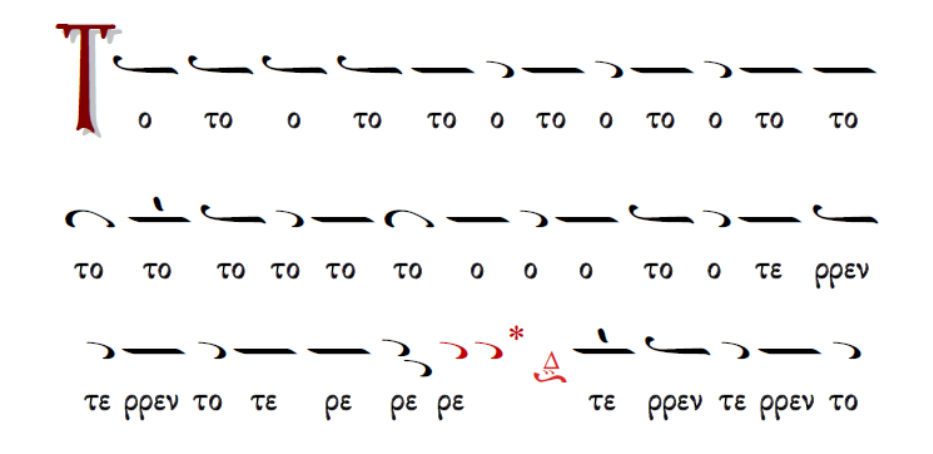

Μέλος

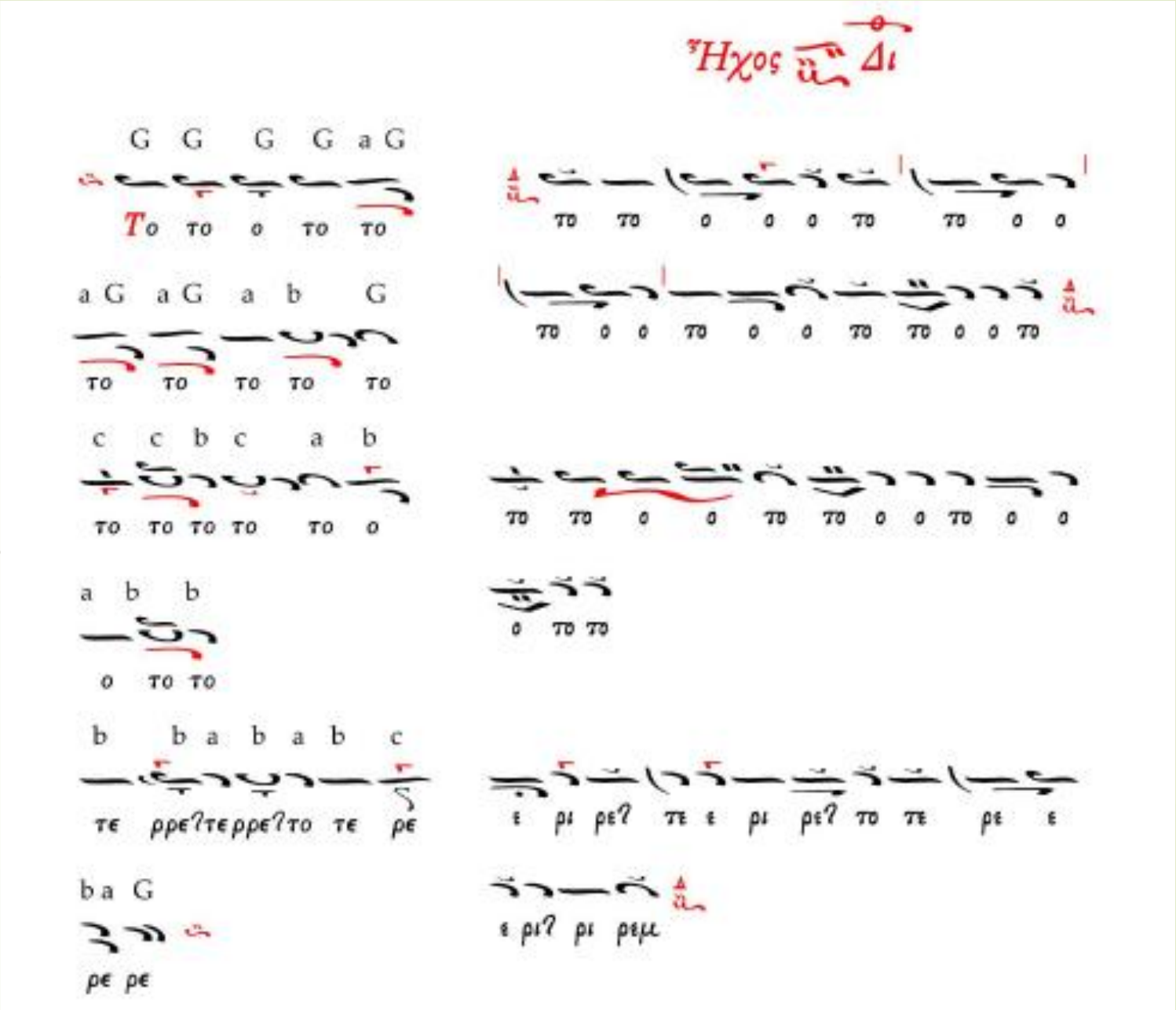
Ἦχος
G G G G a G
To to o to to
to to o o o to to o o
a G a G a b G
to o o to o o to to o o to
to to to to to
c c b c a b
to to o o to to o o to o o
to to to to to o
a b b
o to to
o to to
b b a b a b c
τε ρρε?τε ρρε?το τε ρε
ε ρι ρε? τε ε ρι ρε? το τε ρε ε
b a G
ρε ρε
ε ρι? ρι ρεμ

Εναρκτήριος φράση

Χφ. Βατοπαιδίου 1416

G G G G aG aG aG a b G c c b c a ba b b a

Παραλλαγισμός

Μετροφώνηση

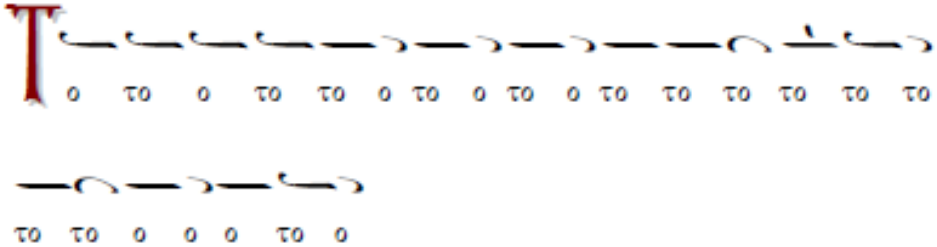

Μελισμός

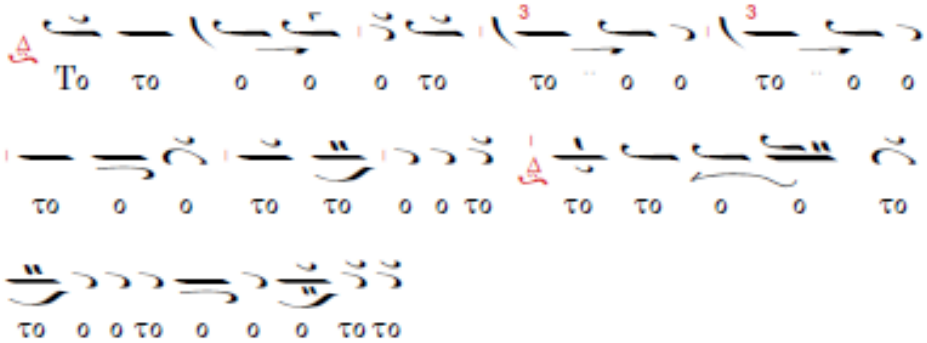

Επταπλή Μουσική Παλιλλογία (Φράση 1)

Χφ. Βατοπαιδίου 1416

b b a b a b c b a G

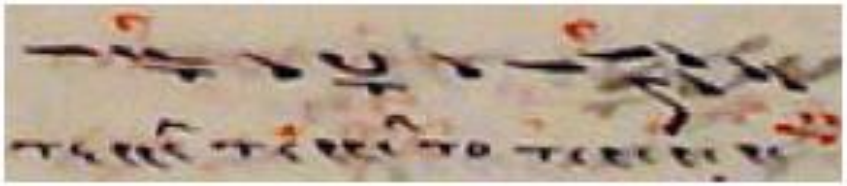

Παραλλαγισμός

Μετροφώνηση

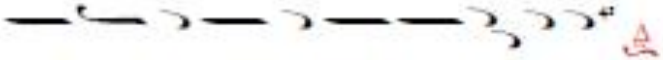

τε ρρεν τε ρρεν το τε ρε ρε ρε

Μελισμός

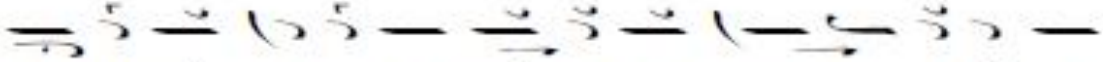

ε ρι ρεΐ τε ε ρι ρεΐ το τε ρε ε ε ριΐ ρι

ρεμ